Petr Blažek

Mimořádné zprávy Státní bezpečnosti o ohlasech na smrt a pohřeb prof. Jana Patočky

Pro totalitní státy je typické, že své odpůrce často pronásledují doslova až za hrob. Okolnosti posledního rozloučení s mluvčím Charty 77 Janem Patočkou výmluvně odrážely postavení oponentů komunistického režimu. Zesíleny byly skutečností, že prof. Jan Patočka zemřel 13. března 1977 v nemocnici, kam byl odvezen jen několik hodin po vyčerpávajícím výslechu příslušníky StB, kteří se zajímali o jeho schůzku s nizozemským ministrem zahraničí Maxem van der Stoelem. Smrt prof. Patočky ukončila zakladatelské období Charty 77, které vtiskl výrazný morální a občanský charakter.

Níže publikované dokumenty dokládají velký rozsah opatření, která různé útvary ministerstva vnitra podnikly v souvislosti s těmito událostmi. Jejich hlavním cílem bylo zastrašit opoziční aktivisty, zadržet vybrané osoby před pohřbem, minimalizovat počet jeho účastníků a zajistit jejich identifikaci, znemožnit dokumentaci ze strany účastníků pohřbu a zamezit případným projevům na hřbitově. Nasazeny byly stovky příslušníků SNB a různá technika, včetně vrtulníku a motocyklů. Úkolována byla také řada tajných spolupracovníků, včetně jednoho z nejstarších, břevnovského faráře Františka Jedličky, který pod krycím jménem „Adam" spolupracoval se Státní bezpečností již od roku 1948. Dne 16. března 1977 sloužil zádušní mši a jako jediný promluvil nad rakví zesnulého. Pro hluk ho však nebylo slyšet.[1]

Den před pohřbem, 15. března 1977, vydal náčelník Správy Sboru národní bezpečnosti (S-SNB) hl. m. Prahy a Středočeského kraje genmjr. JUDr. Josef Ripl tajný rozkaz č. 16/1977, ve kterém konkrétně popsal výše uvedené cíle. Na jeho základě byly následně vypracovány dílčí plány jednotlivých útvarů této krajské správy (KS) SNB a vytvořen operační štáb. Prostřednictvím tajného spolupracovníka „Adama", který jednal s pozůstalými, se tajné policii podařilo zajistit konání pohřbu již tři dny po úmrtí prof. Patočky a současně pozdržet tisk smutečního oznámení, aby se o posledním rozloučení dozvěděl menší počet osob. Dne 16. března 1977 se také nakonec uskutečnila i zádušní mše, ačkoliv se měla původně konat až o dva dny později.[2]

Tajná policie zjišťovala v opozičním prostředí ohlasy na Patočkovu smrt. V souvislosti s blížícím se pohřbem pak zadržela celkem 25 osob, většinou představitelů Charty 77, aby se pohřbu nemohly zúčastnit. Některým dalším, například Františku Krieglovi či Pavlu Kohoutovi, doručila předvolánky na výslech. Dne 15. března 1977

1 Srov. dok. č. 2.
2 Srov. dok. č. 6.

zasáhla proti účastníkům pietního setkání, kterého se zúčastnilo několik desítek osob, většinou blízkých přátel a žáků prof. Jana Patočky.[3]

Podle schváleného plánu podnikly bezpečnostní složky rozsáhlá opatření především během pohřbu. V Praze bylo nasazeno několik stovek příslušníků SNB, včetně několika sledovacích skupin Správy sledování StB (krycí název IV. správa FMV), vybavených novými videokamerami.[4]

Podle souhrnné zprávy se posledního rozloučení s prof. Patočkou, které začalo 16. března 1977 v 10.00 hod. a skončilo v 11.20 hod. zádušní mší, zúčastnilo okolo 900 osob, mezi nimiž převažovali mladí lidé, většinou se hlásící ke kulturnímu undergroundu, kterého se zesnulý filozof v předchozím roce opakovaně zastal. Ze známých představitelů Charty 77 se podařilo přijít na Břevnov například Jiřímu Němcovi, Pavlu Kohoutovi, Pavlu Landovskému, Ludvíku Vaculíkovi, Zdeňku Urbánkovi, Janu Vladislavovi a Ottě Bednářové. Příslušníci tajné policie zabavili během pohřbu celkem 17 osobám, které na hřbitově fotografovaly, exponované filmy. Pouze Ondřeji Němcovi a Ivanu Kynclovi se podařilo pořízené snímky zachránit. Příslušníci StB také zabránili reportérovi západoněmecké televize ARD Wolfgangu Hankemu v natáčení pohřebního aktu a v pořízení rozhovorů.[5]

Vedle činnosti řady tajných a uniformovaných příslušníků SNB provázel pohřeb muže, který většinu svého života strávil studiem filozofických textů, velký hluk, který vydávaly nízko letící vrtulník ministerstva vnitra a hlasité plochodrážní motorky členů Rudé hvězdy (RH) jezdící na vedlejším stadionu Na Markétě.[6]

Archeografická poznámka

Edice archivních dokumentů obsahuje celkem pět mimořádných informací Státní bezpečnosti o ohlasech na smrt mluvčího Charty 77 prof. Jana Patočky, který zemřel 13. března 1977 v Praze necelé tři měsíce před svými sedmdesátinami. Vypracoval je Vyhodnocovací a statisticko-evidenční odbor Správy StB Praha. Náčelník Správy SNB hlavního města Prahy a Středočeského kraje genmjr. JUDr. Josef Ripl je následně předložil analyticko-informačnímu odboru X. správy FMV a vedoucím funkcionářům ministerstva vnitra. Mimořádné informace č. 1–5 jsou doplněny souhrnnou zprávou o opatřeních podniknutých tajnou komunistickou policií v souvislosti s pohřbem prof. Jana Patočky, která je také součástí příslušné archivní jednotky a byla zřejmě vypracována stejným původcem.[7] Všechny dokumenty jsou publikovány poprvé. Editor je připravil jako součást rozsáhlé knižní edice dokumentů StB o prof. Janu Patočkovi, která vyjde v roce 2017 při příležitosti čtyřicátého výročí vzniku Charty 77.

3 Srov. dok. č. 4 a 5.
4 Záznamy o sledování a fotografie se dochovaly v *ABS*, f. MV-SL, svazek „Kanál-5".
5 Srov. dok. č. 5 a 6.
6 Srov. dok. č. 6.
7 *ABS*, f. Správa SNB hlavního města Prahy a Středočeského kraje – správa StB Praha II. díl (dále jen B 1/2), inv. j. 85.

Do autentické podoby dokumentů editor zasahoval minimálně. U všech je zachováno podobné grafické členění jako u originálu. Pokud byla v originále dokumentů napsána příjmení osob verzálkami, je stejný způsob použit také v přepisu. Opraveny byly pouze zjevné překlepy a pravopis byl přizpůsoben současným pravidlům. Na věcné chyby editor upozorňuje v poznámce. V publikovaných dokumentech ponechal z důvodu autenticity jazykové neobratnosti. Pokud nebylo možné chybné gramatické (např. anakoluty) či věcné formulace opravit bez většího zásahu do textu, jsou označeny vykřičníkem v hranaté závorce. Hranatými závorkami naznačuje editor vypuštění části dokumentu, místo otištění úředního razítka či místo podpisu v příslušném dokumentu. Publikované dokumenty jsou opatřeny poznámkovým aparátem, v němž editor komentuje skutečnosti uváděné ve zprávách, cituje další prameny, odkazuje na literaturu a informuje o archivních a biografických údajích, včetně medailonů k většině osob. Upozorňuje rovněž na věcné chyby, omyly a případné opravy na dalších místech dokumentu. Vzhledem k častému výskytu různých přípisů a stejných úředních razítek se editor rozhodl z praktických důvodů upustit od tradičního rozdělení poznámek na archeografické a věcné.

Seznam publikovaných dokumentů

D 1 1977, 14. březen, Praha. – Mimořádná informace č. 1 o ohlasech na smrt prof. Jana Patočky, kterou vypracoval Vyhodnocovací a statisticko-evidenční odbor Správy StB Praha a kterou náčelník Správy SNB hlavního města Prahy a Středočeského kraje genmjr. JUDr. Josef Ripl předložil analyticko-informačnímu odboru X. správy FMV a vedoucím funkcionářům ministerstva vnitra

D 2 1977, 15. březen, Praha. – Mimořádná informace č. 2 o ohlasech na smrt prof. Jana Patočky

D 3 1977, 15. březen, Praha. – Mimořádná informace č. 3 o ohlasech na smrt prof. Jana Patočky

D 4 1977, 16. březen, Praha. – Mimořádná informace č. 4 o ohlasech na smrt prof. Jana Patočky

D 5 1977, 16. březen, Praha. – Mimořádná informace č. 5 o ohlasech na smrt prof. Jana Patočky

D 6 1977, [17. březen], Praha. – Souhrnná zpráva o opatřeních StB podniknutých v souvislosti s úmrtím a pohřbem prof. Jana Patočky, kterou vypracoval vyhodnocovací a statisticko-evidenční odbor Správy StB Praha

D 1

1977, 14. březen, Praha. – Mimořádná informace č. 1 o ohlasech na smrt prof. Jana Patočky, kterou vypracoval vyhodnocovací a statisticko-evidenční odbor Správy StB Praha a kterou náčelník Správy SNB hlavního města Prahy a Středočeského kraje genmjr. JUDr. Josef Ripl předložil analyticko-informačnímu odboru X. správy FMV a vedoucím funkcionářům ministerstva vnitra.

[...][1]
OS-0017/VSEO[2]-77

14. března 1977
PŘÍSNĚ TAJNÉ!
Výtisk č.: 5
Počet listů: 2
Příloh: 0

[...][3]
X. správa FMV[4]
AIO[5]
PRAHA

Mimořádná informace číslo 1 k ohlasu na úmrtí prof. Jana PATOČKY, organizátora akce charta 77.[6]

Úmrtí prof. Jana PATOČKY[7] vyvolalo odezvu mezi některými organizátory a signatáři charty 77. Dne 13. 3. 1977 ve 13.00 hod. informovala Věra JIROUSOVÁ,[8] nar. 25. 4. 1944, své známé, že kolem 11.00 hod. zemřel prof. Jan PATOČKA a žádala je, aby tuto zprávu sdělili dál.

Dne 13. 3. 1977 informoval PhDr. Ladislav HEJDÁNEK,[9] nar. 10. 5. 1927, ThDr. Františka LAICHTERA,[10] nar. 29. 10. 1902, bytem Praha 2, Šumavská 925, o úmrtí prof. PATOČKY. LAICHTER se zajímal o den konání pohřbu. HEJDÁNEK sděloval, že pevný termín není ještě stanoven, ale pokud nebudou ve věci intervenovat státní orgány, bude se pohřeb konat pravděpodobně v Motole, kde je pohřbena také PATOČKOVA manželka.[11] HEJDÁNEK ujistil LAICHTERA, že mu další podrobnosti včas oznámí.

Dne 14. 3. 1977 rozšiřoval politický pracovník ÚV ČSS Oldřich BURGER,[12] nar. 9. 7. 1922, na pracovišti v budově ÚV ČSS zprávy o úmrtí prof. Jana PATOČKY. Informace získal poslechem zahraničního rozhlasu.

Dne 14. 3. 1977 v 11.00 hod. bylo dohodnuto s vedoucím zdravotnického odboru NVP[13] MUDr. KLÍMOU, že pohřeb prof. Jana PATOČKY bude uskutečněn z hygienicko-epidemiologických důvodů nejpozději ve středu 16. 3. 1977. Tuto záležitost MUDr. KLÍMA projednal s MUDr. SOVINOU, vedoucím Hygienicko-epidemiologického ústavu v Praze. Dle informace získané kolem 14.00 hodiny bude se pohřeb prof. Jana PATOČKY konat ve středu dne 16. 3. 1977 v 10.00 hod. na břevnovském hřbitově v Praze 6, oddělení C/16–10. Organizace pohřbu nám není zatím známa.

Naším opatřením bylo pozdrženo vytištění úmrtního oznámení prof. Jana PATOČKY a tak ve značné míře znemožněna informace přátel, zejména chartistů, o datu konání smuteční slavnosti. Opatření během pohřbu bude provádět S-StB Praha.

Náčelník správy SNB hl. m. Prahy
a Středočeského kraje
(genmjr. JUDr. RIPL Josef[14]) [...][15]

Rozdělovník:
Výt. č. 1 – min. vnitra[16]
Výt. č. 2 – 1. nám. min. vnitra[17]
Výt. č. 3 – X. S-FMV[18]
Výt. č. 4 – N-SNB[19]
Výt. č. 5 – N-StB[20]
Výt. č. 6 – VSEO

ABS, f. B 1/2, inv. j. 85, 2 strany A4 strojopisu, čistopis.

1 Vlevo je otištěno červené razítko „SPRÁVA StB PRAHA Vyhodnocovací a statisticko-evidenční odbor". Nahoře jsou připojeny čtyři nečitelné parafy.

2 VSEO – vyhodnocovací a statisticko-evidenční oddělení.

3 Uprostřed je otištěno červené razítko „KS SNB – Správa StB Praha, Došlo 23. III. 1977, Čj.: OS-0021/02-77, Přílohy: 0". Rukou připsána poznámka „Sběrač 48".

4 X. správa Federálního ministerstva vnitra (FMV) – krycí název Správy kontrarozvědky pro boj proti vnitřnímu nepříteli, která existovala v letech 1974–1988 jako součást StB. Blíže KOUTEK, Ondřej: X. správa SNB – útvar Státní bezpečnosti určený pro boj proti tzv. vnitřnímu nepříteli. *Securitas Imperii*, 2006, č. 14, s. 354–410.

5 AIO – analyticko-informační oddělení.

6 V publikovaných dokumentech je název občanské iniciativy Charta 77 psán téměř výhradně s malým písmenem. Důvodem byla očividná snaha původce zvýraznit její „nelegálnost". Z důvodu autenticity je tato verze ponechána.

7 Jan Patočka (1907–1977) – filozof. Studoval slovanskou filologii, romanistiku a filozofii na FF UK v Praze, kde roku 1931 promoval a stal se asistentem. V roce 1928 se při studijním pobytu v Paříži seznámil s Edmundem Husserlem. V roce 1933 studoval jako stipendista Humboldtovy nadace u Edmunda Husserla a Martina Heideggera fenomenologii ve Freiburgu, kde se také seznámil s Eugenem Finkem. V roce 1936 se habilitoval prací *Přirozený svět jako filosofický problém*. Po uzavření českých vysokých škol v roce 1939 učil na gymnáziu. Po osvobození se vrátil na univerzitu, odkud byl po čtyřech letech opět donucen odejít. Krátce přednášel v Brně. Od roku 1950 pracoval v Ústavu T. G. Masaryka, poté ve Výzkumném ústavu pedagogickém, kde se zabýval dílem Jana Ámose Komenského. V letech 1956–1968 pracoval jako editor ve Filozofickém ústavu ČSAV. Absolvoval přednáškové pobyty ve Francii, v Belgii a v Německu. V roce 1968 se opět vrátil na univerzitu. V listopadu 1968 byl jmenován profesorem. V roce 1972 byl donucen odejít do důchodu (přednášel poté v bytových seminářích) a získal čestný doktorát Porýnsko-vestfálské technické vysoké školy v Cáchách, protože však nedostal povolení k vycestování, přebral ho v roce 1975 osobně na západoněmeckém velvyslanectví. V roce 1973 se jako soukromník zúčastnil světového filozofického kongresu ve Varně, po tomto vystoupení měl zákaz cestování a publikování. V roce 1976 spoluorganizoval petici za propuštění undergroundových hudebníků. Poté, kdy byl v prosinci 1976 vybrán jako mluvčí Charty 77, stal se předmětem intenzivního zájmu Státní bezpečnosti. V lednu 1977 byl k prof. Janu Patočkovi na návrh mjr. Josefa Soukupa z 2. oddělení 2. odboru X. správy FMV založen osobní svazek s krycím názvem „Spoj" (*ABS*, f. Svazky kontrarozvědného rozpracování – Centrála /dále jen MV-KR/, svazek a. č. 665553 MV). Mezi 5. a 17. lednem 1977 Jan Patočka absolvoval sedm mnohahodinových výslechů, ačkoliv příslušníci StB dobře věděli, že je jeho zdravotní stav vážný – informoval je o tom nejen vyslýchaný, ale také agent tajné policie MUDr. Vlastimil Ježek, který ho ošetřoval. Prof. Jan Patočka v tomto období intenzivně působil

jako mluvčí Charty 77. Napsal několik textů, v nichž vysvětloval morální význam Charty 77. Poskytl řadu rozhovorů zahraničním novinářům. Dne 1. března 1977 se sešel s nizozemským ministrem zahraničí Maxem van der Stoelem. Dne 3. března 1977 byl odvezen příslušníky 2. oddělení 2. odboru X. správy por. Oldřichem Peškem a ppor. Josefem Dvořákem na desetihodinový rozhovor. Po návratu v noci se výrazně zhoršil Patočkův zdravotní stav a byl odvezen do nemocnice, kde byl opět vyslýchán. V nemocnici také pracoval a napsal v ní své poslední texty. Dne 13. března 1977 zemřel. Pohřben byl 16. března 1977 na břevnovském hřbitově. Snahy Úřadu dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu Policie ČR o vyšetření represe proti jeho osobě skončily v devadesátých letech neúspěchem.

8 Věra Jirousová (1944–2011) – historička umění a básnířka. Vystudovala dějiny umění na FF UK v Praze. Poté působila v Ústavu dějin umění ČSAV, po podpisu Charty 77 nucena pracovat mimo obor. Jejím prvním manželem byl Ivan Jirous. V letech 1977–1984 byla StB rozpracovávána v akci s krycím názvem „Věra". *ABS*, f. MV-KR, svazek a. č. 756097 MV. Srov. dok. č. 2–4 a 6.

9 Ladislav Hejdánek (nar. 1927) – filozof. Představitel reformně evangelického hnutí Nová orientace. V roce 1971 byl propuštěn z Filozofického ústavu ČSAV. Půl roku strávil ve vazbě v souvislosti s letákovou předvolební akcí. V prosinci 1976 se stal signatářem Charty 77 a v letech 1977 a 1980 byl jejím mluvčím. Spoluorganizátor bytových seminářů. Autor řady filozofických publikací. V letech 1963–1989 byl StB rozpracováván v akci s krycím názvem „Ideolog". Podle záznamu v registračním protokole svazků StB byl osobní svazek zničen 7. 12. 1989. Srov. BENDA, Patrik: *Přehled svazků a spisů vnitřního zpravodajství centrály Státní bezpečnosti v roce 1989*. Sešity ÚDV č. 7. ÚDV, Praha 2003, s. 248 a 250. Srov. dok. č. 3, 4 a 6.

10 Správně PhDr. František Laichter (1902–1985) – nakladatel a spisovatel. V letech 1960–1968 byl StB rozpracováván v akci s krycím názvem „Podnikatel". Podle záznamu v registračním protokole svazků StB byl pozorovací svazek zničen 24. 4. 1987.

11 Pohřeb prof. Jana Patočky se 16. 3. 1977 konal na Břevnově. Srov. dok. č. 5 a 6.

12 Oldřich Burger (nar. 1922) – politik. Člen Československé strany socialistické (ČSS). V letech 1969–1986 poslanec Federálního shromáždění (FS) ČSSR. Od roku 1971 tajemník Ústředního výboru (ÚV) Národní fronty ČSR.

13 NVP – Národní výbor hlavního města Prahy.

14 Josef Ripl (1924–1984) – funkcionář ministerstva vnitra, původním povoláním soustružník. Od roku 1945 člen KSČ. V letech 1945–1983 příslušník SNB, 1976–1982 náčelník Správy SNB hlavního města Prahy a Středočeského kraje.

15 Podpis.

16 Ministrem vnitra ČSSR byl v letech 1973–1983 Jaromír Obzina (1929–2003) – novinář a politik. V letech 1983–1989 místopředseda vlády ČSSR a předseda státní komise pro vědeckotechnický a investiční rozvoj, 1973–1990 poslanec FS ČSSR.

17 Funkci 1. náměstka ministra vnitra ČSSR zastával v letech 1971–1979 genmjr. Ján Hanuliak (nar. 1921) – funkcionář ministerstva vnitra, původním povoláním pomocný dělník. Od roku 1947 člen KSČ. V letech 1946–1982 příslušník SNB.

18 Náčelníkem X. správy FMV (SNB) byl v letech 1974–1982 genmjr. Vladimír Stárek (nar. 1924) – funkcionář ministerstva vnitra, původním povoláním učitel. Od roku 1945 člen KSČ. V letech 1948–1986 příslušník SNB.

19 Náčelník Krajské správy SNB hlavního města Prahy.

20 Náčelník Správy StB Praha.

D 2

1977, 15. březen, Praha. – Mimořádná informace č. 2 o ohlasech na smrt prof. Jana Patočky.

[...][1]
OS-0017/VSEO-77

15. března 1977
PŘÍSNĚ TAJNÉ!
Výtisk č.: 5
Počet listů: 3
Příloh: 0

[...][2]
X. správa FMV
AIO
PRAHA

Mimořádná informace číslo 2 k ohlasu na úmrtí prof. Jana PATOČKY, organizátora akce charta 77.

Dne 14. 3. 1977 jednal PhDr. Jiří NĚMEC[3] (1932) s Věrou JIROUSOVOU[4] (1944) o úmrtí prof. Jana PATOČKY a vyřizování záležitostí spojených s jeho pohřbem. Pohřeb zajišťuje Jan SOKOL[5] (1936) společně se synem Jana PATOČKY. SOKOL a PATOČKA ml.[6] jednali v ranních hodinách s duchovním řím. kat. církve JEDLIČKOU[7] z Břevnova. Na hřbitově v Břevnově má rodina Jana PATOČKY hrobku. Duchovní JEDLIČKA jim přislíbil, že obřad vykoná, ale nejdříve v pátek, t. j. 18. 3. 1977.

JIROUSOVÁ a NĚMEC počítají s tím, že Bezpečnost bude provádět v průběhu pohřbu různá opatření a z těchto důvodů mají obavy, aby se nedostali do dalšího konfliktu. Dále se vyjádřili, že budou rozesílat parte a na vzdálenější místa telegramy. Signatáři [Charty 77] počítají s tím, že v den konání obřadu si vezmou dovolenou.

Z informace je zřejmé, že dne 14. 3. 1977 JIROUSOVÁ ani NĚMEC neznali zatím přesný termín pohřbu.

Dle předběžně získaných informací nehodlá Zdeněk MLYNÁŘ[8] (1930), Zdeněk JIČÍNSKÝ[9] a zřejmě další signatáři charty 77, kteří se pokládají za představitele tzv. „levice", zúčastnit se pohřbu prof. Jana PATOČKY. O PATOČKOVI hovoří jako o člověku, který se zabýval křesťanskou filosofií, jež nemá z [!] marxismem nic společného.

Charakter informace nasvědčuje tomu, že mezi signatáři charty 77 existují ideologické rozpory.

Dne 14. 3. 1977 byla u [Ph]Dr. Libuše ŠILHÁNOVÉ,[10] nar. 10. 4. 1929, bytem Praha 3, Jeseniova 105, provedena domovní prohlídka, při které bylo nalezeno celkem 50 položek různých písemností z velké části protistátního a protisocialistického charakteru týkajících se charty 77. Libuše ŠILHÁNOVÁ vlastnila též psací stroj Consul a je v podezření, že na něm vyhotovovala letáky zaměřené proti volbám do zastupitelských sborů. ŠILHÁNOVÁ byla vzata dne 14. 3. 1977 do CPZ.[11]

Správou S-StB byl vypracován plán agenturně operativních opatření s cílem rozpracování pravicových a antisocialistických živlů se zaměřením na jejich aktivní kontrolu v průběhu pohřbu Jana PATOČKY. Byl vypracován seznam pravicových a anti-

socialistických živlů za účelem jejich střežení a sledování jak v místě bydlišti tak i na pracovišti. Hlavní organizátoři nátlakových akcí, zejména akce charta 77 byli vzati pod přímou kontrolu a sledování. V tomto směru byla zaktivizována agenturní a důvěrnická síť, [stejně] jako technické úkony.

Náčelník správy SNB hl. m. Prahy
a Středočeského kraje:
(genmjr. JUDr. RIPL Josef) [...][12]

[...][13]

ABS, f. B 1/2, inv. j. 85, 3 strany A4 strojopisu, čistopis.

1 Vpravo jsou připojeny tři nečitelné parafy.

2 Vpravo je otištěno červené razítko „KS SNB – Správa StB Praha, Došlo 23. III. 1977, Čj.: OS-0021/02-77, Přílohy: 0". Rukou připsána poznámka „Sběrač 49".

3 Jiří Němec (1932–2001) – klinický psycholog, filozof a překladatel. V prosinci 1976 se stal signatářem Charty 77. V roce 1977 byl propuštěn ze zaměstnání a pracoval pak jako noční hlídač. V roce 1978 se stal členem Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných (VONS). V roce 1979 byl v souvislosti se zásahem proti členům VONS několik měsíců ve vazbě. V rámci akce StB s krycím názvem „Asanace" byl v roce 1983 donucen k vystěhování do Rakouska. V letech 1961–1984 byl StB rozpracováván v akci pod krycím názvem „Novátor". *ABS*, f. MV-KR, svazek a. č. 749386 MV.

4 Srov. dok. č. 1, 3, 4 a 6.

5 Jan Sokol (nar. 1936) – filozof, překladatel a pedagog. Vyučen zlatníkem. Vystudoval matematiku na MFF UK v Praze. V letech 1964–1990 pracoval jako programátor, později vedoucí odborný pracovník ve Výzkumném ústavu matematických strojů. V prosinci 1976 se stal signatářem Charty 77. V letech 1990–1992 poslanec FS ČSFR. V roce 1998 ministr školství, mládeže a tělovýchovy. V letech 2000–2007 děkan Fakulty humanitních studií UK v Praze. V letech 1975–1984 byl StB rozpracováván v akci s krycím názvem „Kanál". *ABS*, f. MV-KR, svazek a. č. 816042 MV.

6 Jan Patočka (nar. 1945) – novinář. V roce 1961 byl z politických důvodů vyloučen z gymnázia a poté nucen pracovat pouze v dělnických povoláních. V prosinci 1976 se stal signatářem Charty 77. V letech 1991–1992 šéfredaktor *Českého deníku*. V letech 1980–1988 byl StB rozpracováván v akci s krycím názvem „Následovník". *ABS*, f. MV-KR, svazek a. č. 51002 MV.

7 František Jedlička (1920–1984) – římskokatolický duchovní. V letech 1950–1984 administrátor farnosti sv. Markéty v Břevnově. Pod krycím jménem „Adam" byl v letech 1948–1984 registrován StB jako tajný spolupracovník (TS) StB. V souvislosti s pohřbem prof. Patočky plnil úkoly, které mu StB zadala. Obdržel za to následně odměnu 1000 Kč: *Akt proběhl, pokud to církevní předpisy dovolují, bez zbytečných ceremonií. Pramenu na základě našeho požadavku neasistoval jeho výpomocný duchovní, k tomuto účelu využil místního hrobníka. Po dobu přítomnosti pramene nad hrobem Patočky nikdo nehovořil a pohřeb se odbyl i bez církevní hudby. ABS*, f. Agenturní svazky – Centrála (dále jen MV-TS), svazek a. č. 750458 MV, Zpráva náčelníka 1. oddělení 5. odboru X. správy FMV kpt. Josefa Sámka o činnosti tajného spolupracovníka StB krycí jméno „Adam" při pohřbu prof. Jana Patočky, 17. 3. 1977.

8 Zdeněk Mlynář, pův. jménem Zdeněk Müller (1930–1997) – politik, politolog, entomolog a exilový aktivista. V roce 1968 byl zvolen tajemníkem ÚV KSČ, po srpnové okupaci signatář tzv. Moskevských protokolů a člen předsednictva ÚV KSČ. V listopadu 1968 rezignoval na všechny funkce a v roce 1970 byl vyloučen z KSČ. Pracoval pak jako entomolog v Národním muzeu. V prosinci 1976 spoluorganizátor Charty 77. V roce 1977 se vystěhoval do Rakouska, kde přednášel politologii na univerzitě v Innsbrucku. Autor vzpomínek *Mráz přichází z Kremlu* (1978). V letech 1971–1979 byl StB rozpracováván v akci s krycím názvem „Krajan". Dochoval se pouze spis nepřátelské osoby, osobní svazek byl podle údaje v registračním protokole svazků StB zničen 8. 12. 1989. *ABS*, f. MV-KR, svazek a. č. 676231 MV.

9 Zdeněk Jičínský (nar. 1929) – politik, právník a opoziční aktivista. V roce 1969 byl donucen složit mandáty v České národní radě a ve FS ČSSR, poté vyloučen z KSČ a propuštěn z Právnické fakulty UK v Praze. Od roku 1971 pracoval jako podnikový právník. V prosinci 1976 se stal signatářem Charty 77.

V letech 1973–1989 byl StB rozpracováván v akci s krycím názvem „Parťák". Podle údajů v registračních protokolech StB byly svazky 1. a 8. 12. 1989 zničeny.

10 Libuše Šilhánová (nar. 1929) – sociolożka a novinářka. Manželka Věňka Šilhána, který byl v době Dubčekova únosu do Moskvy zvolen mimořádným Vysočanským sjezdem KSČ jeho zástupcem. V letech 1957–1970 členka KSČ, odkud byla po srpnové okupaci vyloučena. Mohla pracovat pouze v manuálním zaměstnání. V prosinci 1976 se stala signatářkou Charty 77. V letech 1975–1989 byla StB rozpracovávána v akci s krycími názvy „Říjen" a „Kolportérka". Podle údajů v registračních protokolech StB byly všechny spisy zničeny.

11 CPZ – cela předběžného zadržení.

12 Na tomto místě je připojena parafa genmjr. JUDr. Josefa Ripla.

13 Na tomto místě je rukou napsáno: „Rozdělovník: výt. č. 1 s. doc. OBZINA – ministr vnitra ČSSR, výt. č. 2 s. genmjr. HANULIAK – I. nám. MV ČSSR, výt. č. 3 X. S FMV, výt. č. 4 N SNB, výt. č. 5 N S StB".

D 3

1977, 15. březen, Praha. – Mimořádná informace č. 3 o ohlasech na smrt prof. Jana Patočky.

[...][1]
OS-0017/VSEO-77

15. března 1977
PŘÍSNĚ TAJNÉ!
Výtisk č.: 5
Počet listů: 4
Příloh: 0

[...][2]
X. správa FMV
AIO
PRAHA

Mimořádná informace číslo 3 k ohlasu na úmrtí prof. Jana PATOČKY, organizátora akce charta 77.

Dne 14. 3. 1977 v 7.06 hod. volal telefonicky na linku Bezpečnosti číslo 265875 neznámý muž, který uvedl: „Zavraždili jste Jana PATOČKU, těšte se na pohřeb. Uděláme z něho národního mučedníka. Bude to větší senzace než PALACH.[3] Připravte se na to." Téhož dne v 13.45 hod. volal neznámý muž operačního důstojníka VB a tuto výzvu opakoval.

Telefonické rozhovory byly zadokumentovány a předány k dalšímu opatření 2b odboru S-StB Praha.

Dne 14. 3. 1977 ve večerních hodinách navštívila Věra JIROUSOVÁ,[4] nar. 1944, Andreje STANKOVIČE,[5] nar. 1940, bytem Praha 1, Melantrichova 6. Převážná část hovoru, kterého se zúčastnila také Olga STANKOVIČOVÁ,[6] nar. 1945, manželka výše uvedeného, se týkala prof. Jana PATOČKY a jeho pohřbu. JIROUSOVÁ již byla informována, že pohřeb bude dne 16. 3. 1977. Přítomní se domlouvali, jak to zařídí, aby se mohli pohřbu zúčastnit. STANKOVIČOVÁ uvedla, že se nechá zneschopnit lékařem, nebo si vezme dovolenou.

Dne 14. 3. 1977 informoval Jiří NĚMEC, nar. 1932, své přátele, že PATOČKŮV pohřeb se bude konat ve středu dne 16. 3. 1977 v 10.00 hod. na hřbitově U Markéty v Břevnově. Zádušní mše bude prý v pátek dne 18. 3. 1977 tamtéž.

Agenturní cestou byla získána informace, že organizátoři pohřbu prof. Jana PATOČKY se dohodli na tiché účasti přítomných na pohřbu. Z téhož pramene je informace, že pohřbu se zúčastní četní zástupci zahraničních agentur, kteří budou provádět filmování a fotografování smutečního obřadu.

Dle zahraničního rozhlasu mají přijet do Prahy na pohřeb Jana PATOČKY profesoři z belgické[7] university v Cáchách, na které prof. PATOČKA získal čestný doktorát.

Luboš DOBROVSKÝ,[8] nar. 1932, sděloval dne 14. 3. 1977 Otto SCHWARCOVI, nar. 1922, že pohřeb prof. PATOČKY se koná dne 16. 3. 1977 v 10.00 hod. na břevnovském hřbitově. Jmenovaní se domnívají, že pohřeb by se měl týkat všech signatářů charty 77. DOBROVSKÝ je toho mínění, že PATOČKA byl uštván náznaky fašismu, který se projevuje na území ČSSR. Úmrtí PATOČKY je tragédie, která bude měnit situaci. Jeden mluvčí charty je mrtev, druhý izolován Bezpečností[9] a třetí ve výkonu trestu.[10] DOBROVSKÝ hovořil o smrti Jana PATOČKY s jistým mužem Filipem[11] z francouzské [tiskové] agentury AFP.

Některá opatření provedená ve věci úmrtí Jana PATOČKY:

Ve věci lékařské zprávy o příčině úmrtí prof. Jana PATOČKY bylo námi provedeno opatření v tom směru, že v této zprávě nebude uvedeno, že PATOČKA byl vyšetřován Státní bezpečností. Oficielní zpráva z patologie uvede jako příčinu úmrtí prof. PATOČKY rozpad mozku a lalůčkový zánět plic.

Dne 15. 3. 1977 a dne 16. 3. 1977 podle § 19. zák. o SNB č. 40/74 Sb. budou předvedeni na S-StB Praha:[12]

HEJDÁNEK Ladislav,[13] nar. 10. 5. 1927
NĚMEC Jiří, nar. 18. 10. 1932
BEDNÁŘOVÁ Otka,[14] nar. 18. 6. 1927
LANDOVSKÝ Pavel,[15] nar. 11. 9. 1936
NOVÁK Václav,[16] nar. 10. 2. 1923
ŠÍCHA Jaroslav,[17] nar. 11. 4. 1925
JIROUSOVÁ Věra, nar. 25. 2. 1947[18]
STANKOVIČ Andrej, nar. 22. 6. 1940
MATZENAUEROVÁ Marie,[19] nar. 22. 8. 1947
KŘÍŽKOVÁ Marie Ruth,[20] nar. 15. 6. 1936
ORT Alexandr,[21] nar. 20. 9. 1926

U Alexandra ORTA bude provedena domovní prohlídka, neboť je důvodné podezření, že shromažďuje a rozšiřuje materiály, jejichž obsah je zaměřen proti socialistickému státnímu zřízení. Jde o materiály týkající se akce charta 77.

Tímto opatřením je sledováno izolovat výše uvedené osoby v den pohřbu Jana PATOČKY a zabránit jim tak v organizování případných provokačních nebo demonstračních akcí. Jde převážně o osoby aktivně se projevující v akci charta 77.

Při realizaci tohoto opatření byla dne 15. 3. 1977 předvedena k výslechu na S-StB Praha Věra JIROUSOVÁ, nar. 1947. Jmenovaná se při předvádění chovala zpupně a arogantně vůči orgánům Bezpečnosti. Na svém těle se snažila ukrýt materiály týkající se charty 77,

celkem 27 položek, mezi nimi některé zatím nám neznámé tiskoviny. Šlo zejména o tzv. „dokument" k chartě 77 č. 8, který obsahuje seznam celkem 617 signatářů charty 77.[22]

V současné době je JIROUSOVÁ vyslýchána a bude dána do CPZ s cílem zabránit jí účastnit se pohřbu Jana PATOČKY.

Náčelník správy SNB hl. m. Prahy
a Středočeského kraje:
(genmjr. JUDr. RIPL Josef) [...][23]

ABS, f. B 1/2, inv. j. 85, 4 strany A4 strojopisu, čistopis.

1 Vpravo jsou připojeny tři nečitelné parafy.

2 Vpravo je otištěno červené razítko „KS SNB – Správa StB Praha, Došlo 17. III. 1977, Čj.: OS-0021/02-77, Přílohy: 0". Rukou připsána poznámka „Sběrač 43".

3 Jan Palach (1948–1969) – student. Studoval obory historie a politická ekonomie na FF UK v Praze. Dne 16. 1. 1969 se zapálil na Václavském náměstí. Svým šokujícím činem chtěl vyburcovat domácí veřejnost z rezignace, do které se začala propadat necelých pět měsíců po srpnové okupaci Československa. O tři dny později zemřel v nemocnici.

4 Srov. dok. č. 1, 2, 4 a 6.

5 Andrej Stankovič (1940–2001) – knihovník, básník a filmový kritik. Vystudoval knihovnictví a vědecké informace na FF UK v Praze. Do roku 1989 pracoval v dělnických profesích. V prosinci 1976 se stal signatářem Charty 77, v roce 1979 členem VONS. Po roce 1989 byl knihovníkem na Pražském hradě. V letech 1977–1989 byl StB rozpracováván v akci s krycím názvem „Ondra". Podle údaje v registračním protokole svazků StB byl kontrolní svazek 24. 3. 1989 zničen.

6 Olga Stankovičová (1945–2011) – knihovnice. Absolvovala obor knihovnictví na FF UK v Praze. Pracovala jako knihovnice na Fakultě tělesné výchovy UK a na Orientálním ústavu ČSAV. V roce 1980 se stala signatářkou Charty 77. V letech 1981–1989 vydávala samizdatový časopis *Nový Brak*. Po roce 1989 působila jako tajemnice Výboru dobré vůle Olgy Havlové.

7 Správně západoněmecké.

8 Luboš Dobrovský (nar. 1932) – novinář a politik. V letech 1958–1968 redaktor zahraniční redakce Československého rozhlasu. V srpnu 1968 se podílel na protiokupačním vysílání. V roce 1970 vyloučen z KSČ. V prosinci 1976 se stal signatářem Charty 77. Do roku 1989 publikoval pouze v samizdatu a v zahraničí. V letech 1975–1989 rozpracováván StB v akci s krycím názvem „Filozof". Podle údajů v registračních protokolech svazků StB byl osobní svazek zničen 8. 12. 1989.

9 Jiří Hájek (1913–1993) – politik, diplomat a politolog. V letech 1948–1969 člen ÚV KSČ, v roce 1968 ministr zahraničních věcí, v roce 1970 vyloučen z KSČ. V prosinci 1976 se stal signatářem Charty 77. V prvních měsících roku 1977 často hlídkovali před jeho domem příslušníci SNB. V letech 1977 a 1979 mluvčí Charty 77. V roce 1988 předseda Československého helsinského výboru, 1989 spoluzakladatel Klubu za socialistickou přestavbu Obroda. V letech 1990–1992 poradce Alexandra Dubčeka. V letech 1974–1989 byl StB rozpracováván v akci s krycími názvy „Profesor" a „Okula". Podle údaje v registračním protokole svazků StB byl osobní svazek zničen 8. 12. 1989.

10 Václav Havel (1936–2011) – dramatik a politik. Po potlačení Pražského jara publikoval pouze v zahraničí a v samizdatu. V prosinci 1976 byl spoluzakladatelem Charty 77, patřil mezi první trojici mluvčích (tuto roli měl také v letech 1978–1979 a 1989). V roce 1978 spoluzakladatel VONS. V letech 1977, 1979–1984 a 1989 vězněn. V letech 1989–2003 prezident republiky. V letech 1965–1989 byl StB rozpracováván v akci s krycími názvy „Tomis-3" a „Tomis". Srov. ŽÁČEK, Pavel: Akce „Tomis III" a ideologická diverze. Václav Havel v dokumentech Státní bezpečnosti, 1965–1968. *Paměť a dějiny*, 2012, roč. 6, č. 1, s. 70–83.

11 Správně Philippe Georges Debeusscher (nar. 1940) – francouzský novinář. Korespondent AFP v Praze. V letech 1975–1978 byl StB rozpracováván v akci s krycími názvy „Filip" a „Art". *ABS*, f. MV-KR, svazek a. č. 668097 MV.

12 Srov. dok. č. 5.

13 Srov. dok. č. 1 a 4.

14 Správně Otta Bednářová (nar. 1927) – novinářka. Po maturitě na gymnáziu pracovala jako redaktorka v Československém rozhlase. Od roku 1963 působila v Československé televizi. V roce 1969 vyloučena z KSČ a propuštěna ze zaměstnání. V prosinci 1976 se stala signatářkou Charty 77. V roce 1978 spoluzakladatelka VONS. V roce 1979 odsouzena v procesu s členy VONS ke třem letům odnětí svobody. Po roce 1989 působila ve Výboru dobré vůle Olgy Havlové. V letech 1974–1984 byla StB rozpracovávána v akci s krycím názvem „Dagmar". *ABS*, f. MV-KR, svazek a. č. 761642 MV. Srov. dok. č. 5 a 6.

15 Pavel Landovský (1936–2014) – herec a dramatik. V prosinci 1976 se stal signatářem Charty 77. V roce 1979 se po nátlaku StB (akce „Asanace") vystěhoval do Rakouska, kde působil ve vídeňském Burgtheateru. V letech 1974–1979 byl StB rozpracováván v akci s krycím názvem „Boháček". *ABS*, f. MV-KR, svazek a. č. 706708 MV a a. č. 708542 MV. Srov. dok. č. 5 a 6.

16 Václav Novák (nar. 1923) – příslušník SNB a úředník. Původním povoláním mechanik. Od roku 1945 člen KSČ. V letech 1949–1970 příslušník SNB, většinou pracoval u různých složek StB. V roce 1970 byl propuštěn ze služeb ministerstva vnitra a vyloučen z KSČ. Poté pracoval jako vedoucí prodejny Domácích potřeb. V prosinci 1976 se stal signatářem Charty 77. V letech 1976–1980 byl StB rozpracováván v akci s krycími názvy „Jaro-3" a „Venca". *ABS*, f. MV-KR, svazek a. č. 695120 MV.

17 Jaroslav Šícha (nar. 1925) – příslušník SNB a údržbář. Původním povoláním elektrotechnik. Od roku 1947 člen KSČ. V letech 1945–1970 příslušník SNB, většinou pracoval u různých složek Pohraniční stráže a Veřejné bezpečnosti. V roce 1970 byl propuštěn ze služeb ministerstva vnitra a vyloučen z KSČ. Pracoval pak jako údržbář. V letech 1975–1980 byl StB rozpracováván v akci s krycím názvem „Baret". *ABS*, f. KR-MV, svazek a. č. 690308 MV. Srov. dok. č. 4.

18 Správně 25. 2. 1944.

19 Marie Matzenauerová (nar. 1947) – evangelická duchovní. V letech 1974–1979 vikářka sboru Českobratrské církve evangelické v Praze-Horních Počernicích, 1979–1982 působila ve sboru v Merklíně u Přeštic. V roce 1977 se stala signatářkou Charty 77. V roce 1982 se po nátlaku StB (akce „Asanace") vystěhovala do SRN. V letech 1981–1982 byla StB rozpracovávána v akci s krycím názvem „Macek". Srov. dok. č. 5.

20 Marie Rút Křížková (nar. 1936) – spisovatelka, redaktorka a literární editorka. Vystudovala obory čeština a pedagogika na FF UK v Praze. V roce 1977 se stala signatářkou Charty 77, jejíž mluvčí byla od února 1983 do ledna 1984. V letech 1979–1986 byla StB rozpracovávána v akci s krycím názvem „Ruth". *ABS*, f. MV-KR, svazek a. č. 795797 MV. Marie Rút Křížková ve vzpomínkové knize publikovala vybrané dokumenty z dochovaného operativního svazku, který k ní vedla IV. správa FMV. Srov. KŘÍŽKOVÁ, Marie Rút: *Svědectví, které nemohlo být vysloveno*. Torst, Praha 2007.

21 Alexander Ort (1926–2014) – historik a politolog. Vystudoval Vysokou školu politickou a sociální v Praze, poté postupně přednášel na Univerzitě 17. listopadu, na Vysoké škole politických a hospodářských věd, Fakultě mezinárodních vztahů UK a v Ústavu pro mezinárodní politiku a ekonomii, kde byl několik let zástupcem ředitele. Po roce 1969 vyloučen z KSČ a propuštěn ze zaměstnání. Po listopadu 1989 přednášel na vysokých školách. V letech 1956–1961 byl registrován StB pod krycím jménem „Ferda" jako tajný spolupracovník, 1976–1977 rozpracováván StB v akci s krycím názvem „Marold", 1977–1989 registrován StB pod krycím jménem „Saša" jako tajný spolupracovník. Podle údaje v registračním protokole svazků StB byl svazek zničen 8. 12. 1989.

22 Dokument Charty 77 č. 8/1977 „Souhrnný seznam 617 signatářů Charty 77", datovaný 9. března 1977, byl publikován v samizdatovém sborníku *Dokumenty, prohlášení, sdělení, dopisy* (1977), s. 36–45. Jeho přepis je dostupný v kritické edici dokumentů CÍSAŘOVSKÁ, Blanka – PREČAN, Vilém (eds.): *Charta 77. Dokumenty 1977–1989*, sv. 1. ÚSD AV ČR, Praha 2007, s. 30–34.

23 Na tomto místě je připojena parafa genmjr. JUDr. Josefa Ripla.

D 4

1977, 16. březen, Praha. – Mimořádná informace č. 4 o ohlasech na smrt prof. Jana Patočky.

[...][1]
OS-0017/VSEO-77

15. března 1977
PŘÍSNĚ TAJNÉ!
Výtisk č.: 5
Počet listů: 4
Příloh: 0

[...][2]
X. správa FMV
AIO
PRAHA

Mimořádná informace číslo 4 k ohlasu na úmrtí prof. Jana PATOČKY, organizátora akce charta 77.

Agenturně operativními prostředky bylo zjištěno, že dne 15. 3. 1977 v odpoledních hodinách dojde v Praze 2, Sokolská 27 ke schůzce nepřátelských živlů v zařízení OÚNZ.[3]

Bylo provedeno opatření k identifikaci osob a narušení tohoto setkání, které bylo motivováno jako pietní akt za zemřelého mluvčího charty Jana PATOČKY.

Za spolupráce s VB opatření splnilo sledovaný cíl. Jako účastníci byly zjištěny některé známé osoby z řad signatářů charty 77 a jejich stoupenci. Celkem se schůzky zúčastnilo 45 osob, např. PhDr. Ladislav HEJDÁNEK[4] s dcerou Pavlou, [Ph]Dr. Julius TOMIN[5] a jeho syn, Petr REZEK,[6] PhDr. Kateřina SLÁNSKÁ, [Ph]Dr. Jiří POLÍVKA,[7] [Ph]Dr. Bohumil JANATA a další.

Z účastníků semináře byl předveden PhDr. Ladislav HEJDÁNEK, jeho dcera Petra HEJDÁNKOVÁ a Helena KLABANOVÁ. Setkání bylo kryto tzv. seminářem o psychiatrii.

Dne 15. 3. 1977 v odpoledních hodinách odevzdal na MO[8] VB Vokovice Emil ZELENKA, nar. 19. 3. 1927, zaměstnán jako ředitel podniku Výstavba účelových zařízení Praha, letáček s textem „Dne 13. 3. 1977 na následky výslechu zemřel Jan PATOČKA – mluvčí charty 77. Pohřeb se koná ve středu 16. 3. 1977 na Markétě v Břevnově." Prohledáním okolních ulic nebyl další výskyt [letáku] zjištěn.

Důvěrným pramenem bylo zjištěno, že dne 15. 3. 1977 hovořil Luboš DOBROVSKÝ, nar. 3. 2. 1932, z [!] jistým Jirkou, pravděpodobně NĚMCEM, nar. 18. 10. 1932, kterému si stěžoval na špatně fungující telefon. Současně uváděl na adresu Bezpečnosti, proč si nepořídí pořádný odposlouchávací aparát, aby nemuseli rušit hovory. DOBROVSKÝ se zároveň dotazoval, zda hovořil s Věnkem ŠILHANEM.[9] Bylo mu odpovězeno, že hovořil jen s jeho dcerou Dášou. Ohledně pohřbu PATOČKY se vzájemně domluvili, že Bezpečnost chce dosáhnout toho, aby se lidé nemohli tohoto pohřbu zúčastnit. DOBROVSKÝ dále hovořil o tom, že ze strany Bezpečnosti jde o šikanování a aby ukázala, že si může cokoliv dovolit. Bezpečnost přirovnává na úroveň „esesáků".

Bylo zjištěno, že 15. 3. 1977 ve večerních hodinách hovořil HRABINA[10] s Milanem HLAVSOU,[11] nar. 6. 3. 1951, členem skupiny PLASTIC PEOPLE. HLAVSA informoval

HRABINU o pohřbu PATOČKY a sdělil mu datum jeho konání. HRABINA přislíbil účast na pohřbu a dodal, že přijede s Alešem BŘEZINOU,[12] nar. 12. 7. 1948.

Dále bylo zjištěno, že dne 15. 3. 1977 hovořil Martin ŠIMSA,[13] nar. 27. 8. 1959, studující, syn Jana ŠIMSY,[14] nar. 2. 10. 1929, z Brna, s Ladislavem HEJDÁNKEM, nar. 10. 5. 1927. ŠIMSA měl zájem se s HEJDÁNKEM sejít. Odpovězeno mu bylo, že musí přijít do 14.30 hod. a že si mají o mnohých věcech co popovídat.

Ing. Josef STEHLÍK,[15] nar. 1932, signatář charty 77, informoval Jana ŠABATU[16] z Brna o pohřbu Jana PATOČKY. ŠABATA účast na pohřbu STEHLÍKOVI přislíbil.

V rámci prováděných opatření byly do CPZ předány tyto osoby:

HEJDÁNEK Ladislav, nar. 10. 5. 1927, bytem Praha 2, Slovinská 11,

JIROUSOVÁ Věra,[17] nar. 25. 2. 1944, bytem Praha 1, Navrátilova 11. U JIROUSOVÉ byly v příruční kabelce nalezeny další protistátní písemnosti a rukopisy, které potvrzují, že jmenovaná je jednou z hlavních osob, která se zabývá shromažďováním nepřátelských písemností, jejich výrobou, rozepisováním a rozšiřováním.

Prof. Vladimír KADLEC,[18] nar. 4. 10. 1912, bytem Křivoklát, Častounská 121, okr. Rakovník. Jmenovaný měl u sebe emigrantskou tiskovinu „LISTY č. 5".

Otto KŘIŽANOVSKÝ,[19] nar. 12. 6. 1932, bytem Rakovník, Wintrova 207/2.

Jaroslav ŠÍCHA,[20] nar. 11. 4. 1925, bytem Praha 6, Egyptská 650.

Předběžnými výslechy nebyly kromě Věry JIROUSOVÉ získány další poznatky týkající se charty 77.

Náčelník správy SNB hl. m. Prahy
a Středočeského kraje:
(genmjr. JUDr. RIPL Josef) [...][21]

ABS, f. B 1/2, inv. j. 85, 4 strany A4 strojopisu, čistopis.

1 Vpravo jsou připojeny tři nečitelné parafy.

2 Vpravo je otištěno červené razítko „KS SNB – Správa StB Praha, Došlo 17. III. 1977, Čj.: OS-0021/02-77, Přílohy: 0". Rukou připsána poznámka „Sběrač 44".

3 OÚNZ – Obvodní ústav národního zdraví.

4 Srov. dok. č. 1, 3 a 6.

5 Julius Tomin (nar. 1938) – filozof. Vystudoval filozofii a psychologii na FF UK v Praze. Po roce 1970 pracoval jako strojník a noční hlídač. V prosinci 1976 se stal signatářem Charty 77. Spoluorganizátor bytových seminářů. V roce 1980 se po nátlaku StB (akce „Asanace") vystěhoval do zahraničí. V letech 1977–1980 byl StB rozpracováván v akci s krycím názvem „Strojník". *ABS*, f. MV-KR, svazek a. č. 705731 MV.

6 Petr Rezek (nar. 1948) – filozof a teoretik umění. Vystudoval psychologii, filozofii a estetiku na FF UK v Praze, poté se živil jako klinický psycholog. V letech 1979–1989 vykonával nekvalifikovaná zaměstnání. V 80. letech vedl bytový seminář a spoluorganizoval návštěvy britských akademiků v Československu. Po roce 1989 přednášel na vysokých školách. V letech 1984–1989 byl StB rozpracováván v akci s krycím názvem „Domovník". Podle údaje v registračním protokole StB byl spis prověřované osoby zničen 7. 12. 1989.

7 Jiří Polívka (nar. 1939) – filozof. Vystudoval filozofii a matematiku na FF a MFF UK v Praze. V letech 1968–1976 žák prof. Jana Patočky. V letech 1969–1980 pracoval na katedře matematické logiky a základních matematických struktur na MFF UK v Praze, poté propuštěn z politických důvodů, pracoval v dělnických profesích. Po roce 1989 přednášel na vysokých školách. V letech 1977–1978 byl StB rozpracováván v akci s krycím názvem „Jirka". *ABS*, f. MV-KR, svazek a. č. 669186 MV.

8 MO – místní oddělení.

9 Správně Věněk Šilhán (1927–2009) – ekonom, politik a opoziční aktivista. V letech 1957–1970 působil na VŠE v Praze, v roce 1968 byl na mimořádném Vysočanském sjezdu KSČ zvolen členem ÚV KSČ, členem předsednictva ÚV KSČ a prozatímním tajemníkem ÚV KSČ. Po vyloučení z KSČ v roce 1970 pracoval v dělnických povoláních. V prosinci 1976 se stal signatářem Charty 77. V letech 1970–1989 byl StB rozpracováván v akci s krycím názvem „Věno". Podle údajů v registračních protokolech svazků StB byly příslušné spisy zničeny.

10 Jan Hrabina (nar. 1954) – technik. V roce 1977 se stal signatářem Charty 77. V letech 1981–1983 vězněn za odpírání vojenské služby (byl odsouzen k 30 měsícům odnětí svobody). Do roku 1989 pracoval převážně v dělnických povoláních. V letech 1979–1989 byl StB rozpracováván v akci s krycím názvem „Hrábě". Podle údaje v registračním protokole svazků StB byl spis prověřované osoby 5. 12. 1989 zničen.

11 Milan Hlavsa (1951–2001) – český a československý rockový hudebník. Od roku 1968 baskytarista a zpěvák skupiny The Plastic People of the Universe. V roce 1973 spoluzakladatel skupiny DG 307. Od roku 1975 byl sledován StB. V roce 1976 byl několik týdnů ve vyšetřovací vazbě po zásahu proti hudebnímu undergroundu. V letech 1987–1989 byl StB registrován pod krycím jménem „Hudebník" jako tajný spolupracovník. Svazek z tohoto období se v archivu nedochoval.

12 Aleš Březina (nar. 1948) – novinář. Studoval Komenského evangelickou bohosloveckou fakultu UK v Praze, odkud byl v pátém ročníku vyloučen z politických důvodů. Poté pracoval jako sanitář. V prosinci 1976 se stal signatářem Charty 77. V letech 1977–1979 vězněn za odpírání vojenské služby (byl odsouzen k 30 měsícům odnětí svobody). V roce 1980 se vystěhoval do Rakouska a poté do Kanady, kde se stal redaktorem exilového časopisu *Náš domov*. V roce 1980 byl StB rozpracováván v akci s krycím názvem „Bříza". Signální svazek se v archivu nedochoval. Srov. dok. č. 5.

13 Martin Šimsa (nar. 1959) – filozof a pedagog. Vyučil se sazečem. V roce 1978 se stal signatářem Charty 77. Po roce 1989 vystudoval filozofii na FF UK v Praze, přednáší na vysokých školách. V letech 1976–1989 byl StB rozpracováván v akci s krycími názvy „Tiskař" a „Sazeč". *ABS*, f. MV-KR, svazek a. č. 850697 MV.

14 Jan Šimsa (1929–2016) – evangelický farář a teolog. Po absolvování Husovy bohoslovecké fakulty UK v Praze působil jako farář. V roce 1973 mu byl odňat státní souhlas. Od roku 1974 žil v Brně, kde pracoval jako skladník. V prosinci 1976 se stal signatářem Charty 77. V roce 1978 byl osm měsíců vězněn. V roce 1989 byl spoluzakladatelem Občanského fóra. Angažoval se v řadě spolků a působil jako redaktor. V letech 1971–1989 byl StB rozpracováván v akci s krycím názvem „Ideolog". Podle údajů v registračních protokolech StB byly svazky zničeny.

15 Josef Stehlík (nar. 1932) – pracovník aparátu KSČ a technik. V roce 1968 se podílel na organizaci Vysočanského sjezdu KSČ. Do roku byl 1969 pracovníkem ÚV KSČ, poté propuštěn ze zaměstnání a vyloučen z KSČ. Poté byl zaměstnán nejdříve v pražském Podniku výpočetní techniky, později jako dělník při výstavbě metra. V prosinci 1976 se stal signatářem Charty 77. V letech 1971–1989 byl StB rozpracováván v akci s krycím názvem „Brno" a „Luna". Podle údaje v registračním protokole svazků StB byly osobní svazek a kontrolní svazek zničeny v prosinci 1989. *ABS*, f. MV-KR, svazek a. č. 619920 MV.

16 Jan Šabata (nar. 1952) – vydavatel a politik. Společně s otcem Jaroslavem Šabatou a sestrou Annou Šabatovou byl zatčen za letákovou akci k parlamentním volbám v roce 1971. Odsouzen byl k 30 měsícům odnětí svobody, propuštěn podmíněně v prosinci 1973. V letech 1980–1989 pracoval jako nemocniční zřízenec. V letech 1974–1989 byl StB rozpracováván v akci s krycím názvem „Honza". Podle údaje v registračním protokole svazků StB byl signální svazek zničen 6. 12. 1989.

17 Srov. dok. č. 1–3 a 6.

18 Vladimír Kadlec (1912–1998) – ekonom, pedagog a politik. Vystudoval Právnickou fakultu UK v Praze. V letech 1952–1962 přednášel na ČVUT, od roku 1962 pak na VŠE, kde byl v letech 1966–1968 rektorem. V roce 1968 ministr školství. V letech 1968–1969 člen ÚV KSČ. V roce 1970 vyloučen z KSČ. V prosinci 1976 se stal signatářem Charty 77. Po roce 1948 byl opakovaně rozpracováván StB, naposledy v letech 1977–1989 v akci s krycím názvem „Vědec". Podle údajů v registračních protokolech StB byly svazky zničeny.

19 Otto Křižanovský (nar. 1932) – pracovník aparátu KSČ. Do roku 1970 pracoval jako lektor Oblastní stranické školy v Praze. V letech 1971–1982 byl StB rozpracováván v akci s krycími názvy „Mitas", „Kříž" a „Sociolog". Podle údajů v registračních protokolech svazků StB byly příslušné spisy zničeny.

20 Srov. dok. č. 3.

21 Na tomto místě je připojena parafa genmjr. JUDr. Josefa Ripla.

D 5

1977, 16. březen, Praha. – Mimořádná informace č. 5 o ohlasech na smrt prof. Jana Patočky.

[...][1]
OS-0017/VSEO-77

15. března 1977
PŘÍSNĚ TAJNÉ!
Výtisk č.: 5
Počet listů: 4
Příloh: 0

[...][2]
X. správa FMV
AIO
PRAHA

Mimořádná informace číslo 5 k ohlasu na úmrtí prof. Jana PATOČKY, organizátora akce charta 77.

Bezpečnostní opatření prováděná [!] v průběhu pohřbu prof. Jana PATOČKY bylo zahájeno dne 16. 3. 1977 v 9.00 hod. Smuteční obřad začal v 10.00 hod. ve hřbitovní kapli v Praze 6, Na [!] hřbitově Na Markétě, kde byl také PATOČKA pohřben. V 10.30 hod. obřad skončil a v 11.20 hod. skončila zádušní mše, která byla sloužena ve hřbitovní kapli. Ve 12.05 bylo zrušeno bezpečnostní opatření a na místě zůstala před vchodem na hřbitov 1 autohlídka. Bylo přítomno kolem 900 osob, ze dvou třetin účastníky tvořila mládež od 18–26 let. Dle některých poznatků se jednalo o studenty VŠ. Zbytek tvořili lidé středního věku, kolem 50 a přes 50 let. Celý obřad proběhl bez rušivých jevů. Z význačných pravicových oportunistů a signatářů byli pohřbu přítomni Pavel KOHOUT,[3] nar. 20. 7. 1928, s manželkou, Pavel LANDOVSKÝ,[4] nar. 11. 9. 1936, Zdeněk URBÁNEK,[5] nar. 12. 10. 1917, Otka BEDNÁŘOVÁ, nar. 18. 6. 1927, František VODSLOŇ,[6] nar. 18. 3. 1906, Ludvík VACULÍK,[7] nar. 23. 7. 1926, Vladimír ŠKUTINA,[8] nar. 16. 1. 1931, a další. Jmenovaní se dostavili na místo pohřbu ve skupině asi 25 osob. Šlo většinou o osoby, které nebyly námi zachyceny doma, a proto nemohla být provedena jejich izolace.

Celý obřad proběhl bez rušivých jevů. Ceremoniálu se hodlal zúčastnit západoněmecký novinář Wolfgang HANKE,[9] akreditovaný v ČSSR za ARD spolu se svými spolupracovníky. Bylo mu vysvětleno, že pohřbu se může zúčastnit, ale že nedovolíme, aby natáčel. Jmenovaný uposlechl a za krátkou chvíli odešel. Po ukončení obřadu a odchodu účastníků ze hřbitova se pokoušel s nimi udělat interview. Také v této činnosti bylo mu zabráněno.

Řada účastníků se pokoušela o fotografování pohřebního obřadu. Jednalo se asi o 16 osob, kterým byly exponované filmy odebrány, osvětleny nebo zabaveny. Mezi účastníky pohřbu, který se pokoušel fotografovat, byl i italský st. příslušník Bruno BUCIARELLI, nar. 7. 5. 1955. Jeho zabavený film se nachází na 1b odboru S-StB Praha, který ke jmenovanému provádí opatření s cílem zjištění důvodu jeho pobytu v Praze.

Pohřbu prof. Jana PATOČKY se pokusil zúčastnit též Walter BIENEL,[10] nar. 19. 2. 1919, prof. v Düsseldorfu, bytem Aachen, který dne 15. 3. 1977 přicestoval do Prahy z NSR.[11]

BIEMEL je z minulosti znám jako osoba sympatizující s chartisty. Ke své účasti uvedl, že nebyl nikým vyslán, přesto že [!] se na univerzitě v Aachen připravovala delegace na pohřeb. Úřady NSR však tuto účast nedoporučily. Dne 16. 3. 1977 byl BIEMEL námi vyzván k návštěvě KOPV,[12] kde mu bylo sděleno, že naše úřady nepovažují jeho účast na pohřbu za vhodnou a proto je mu jeho pobyt v ČSSR ukončen. Téhož dne v 11.00 hod. odletěl BIEMEL do NSR.

V průběhu pohřebního obřadu položil na PATOČKŮV hrob trnovou korunu Aleš BŘEZINA, nar. 12. 7. 1948, bytem Praha 4, Michelská 8. Tento akt je možno považovat za určitou provokaci.[13]

V průběhu pohřbu nebyly zjištěny jiné poznatky a signály, že by v prostředí pravicově oportunistických, antisocialistických a nepřátelských živlů docházelo k jakýmkoliv přípravám k hromadnému provokačnímu vystoupení. Náznaky podobných akcí (viz poznámku o pokusu o pietní akt OÚNZ Praha 2), byly námi v zárodku narušeny.

V rámci plánovaných preventivních opatření v průběhu pohřbu prof. PATOČKY byli dne 16. 3. 1977 dáni do CPZ:[14]

Egon ČIERNÝ,[15] nar. 16. 10. 1944
Václav NOVÁK,[16] nar. 10. 2. 1923
Svatopluk KARÁSEK,[17] nar. 18. 10. 1942
Jana PŘEVRATSKÁ,[18] nar. 5. 7. 1945
Milan HLAVSA,[19] nar. 6. 3. 1951

Do CPZ byli dne 16. 3. 1977 dáni PhDr. Jiří NĚMEC,[20] nar. 18. 10. 1932, a Helena KLABANOVÁ, jako organizátoři pietního aktu za Jana PATOČKU. Setkání bylo uspořádáno v Praze 2, Sokolská 27 – zařízení OÚNZ, pod zakrytím semináře o psychiatrii (viz informaci ze dne 16. 3. 1977 podanou v ranních hodinách).

Pohovory byly provedeny s:
Robertem HORÁKEM,[21] nar. 26. 10. 1921
Klementem LUKEŠEM,[22] nar. 2. 11. 1926
Vratislavem BRABENCEM,[23] nar. 28. 4. 1943
Marií MATZENAUEROVOU, nar. 22. 8. 1947

V případě MATZENAUEROVÉ jedná se o farářku Českobratrské církve evangelické, které organizovala ve svém bytě v Počernicích schůzky signatářů charty 77. Jmenovaná v průběhu pohovoru uvedla, že má doma materiály týkající se charty 77, které dobrovolně vydá orgánům Bezpečnosti.[24]

Výše uvedená bezpečnostní opatření možno hodnotit jako úspěšná, neboť provedenou izolací nejaktivnějších chartistů bylo zabráněno jejich účasti na pohřbu prof. PATOČKY a případným provokačním vystoupením.[25]

Náčelník správy SNB hl. m. Prahy
a Středočeského kraje:
(genmjr. JUDr. RIPL Josef) [...][26]

ABS, f. B 1/2, inv. j. 85, 4 strany A4 strojopisu, čistopis.

1 Vpravo jsou připojeny dvě nečitelné parafy.

2 Vpravo je otištěno červené razítko „KS SNB – Správa StB Praha, Došlo 17. III. 1977, Čj.: OS-0021/02-77, Přílohy: 0". Rukou připsána poznámka „Sběrač 45".

3 Pavel Kohout (nar. 1928) – básník, spisovatel a dramatik. Po únoru 1948 představitel budovatelské poezie. Vystudoval estetiku a divadelní vědy na FF UK v Praze. V letech 1952–1960 byl členem ÚV Československého svazu mládeže a do roku 1966 členem ÚV Svazu československých spisovatelů. V roce 1968 byl zvolen předsedou KSČ pražské pobočky Svazu československých spisovatelů. V roce 1970 vyloučen z KSČ. V prosinci 1976 se stal signatářem Charty 77. V roce 1978 vyjel s manželkou na pracovní pobyt do Rakouska. Poté byli zbaveni československého občanství. Na počátku padesátých let byl StB registrován jako tajný spolupracovník s krycím jménem „Olek", svazek se v archivu nedochoval. V letech 1961–1967 a 1970–1988 byl rozpracováván v akcích s krycími jmény „Dialog" a „Dimiko". *ABS*, f. MV-KR, svazek a. č. 704986 MV a ZO-4179.

4 Srov. dok. č. 3 a 6.

5 Zdeněk Urbánek (1917–2008) – překladatel, literární a divadelní kritik. Po roce 1969 vydával překlady pouze pod jmény svých přátel. Přispíval také do samizdatu. Po roce 1989 byl krátce rektorem AMU. V letech 1966–1987 byl StB rozpracováván v akci s krycím názvem „Monti". *ABS*, f. MV-KR, svazek a. č. 816075 MV. Srov. dok. č. 6.

6 František Vodsloň (1906–2002) – politik. V letech 1928–1968 člen KSČ. V letech 1940–1945 byl vězněn za odbojovou činnost v ilegální KSČ. Po 2. světové válce pracovník aparátu KSČ. V letech 1952–1969 člen ÚV KSČ, 1953–1957 předseda Krajského národního výboru v Praze, 1957–1967 předseda ÚV ČSTV a Československého olympijského výboru. V letech 1948–1954 poslanec Národního shromáždění (NS) ČSR, 1960–1968 poslanec NS ČSSR, 1969 poslanec FS ČSSR. V říjnu 1968 hlasoval proti československo-sovětské smlouvě, která legalizovala pobyt sovětských okupačních vojsk. V roce 1969 byl vyloučen z KSČ a zbaven poslaneckého mandátu. V prosinci 1976 se stal signatářem Charty 77. V letech 1973–1989 byl StB rozpracováván v akci s krycím názvem „Poslanec". Podle údaje v registračním protokole StB byl spis nepřátelské osoby zničen 5. 12. 1989.

7 Ludvík Vaculík (1926–2015) – spisovatel. V letech 1945–1969 člen KSČ. V roce 1968 autor manifestu *Dva tisíce slov*. V prosinci 1976 se stal signatářem Charty 77. V letech 1971–1989 vydavatel samizdatové edice Petlice. V letech 1979–1989 byl StB rozpracováván v akci s krycím názvem „Mistr". Podle údaje v registračním protokole StB byl osobní svazek zničen 5. 12. 1989.

8 Vladimír Škutina (1931–1995) – scenárista a spisovatel. Pracoval jako televizní scenárista. V letech 1962–1963 a 1969–1974 politický vězeň. V prosinci 1976 se stal signatářem Charty 77. V roce 1978 se vystěhoval do Švýcarska. Přispíval do řady exilových časopisů. V roce 1990 se vrátil do Československa. V letech 1974–1982 byl StB registrován jako tajný spolupracovník pod krycím jménem „Historik". Tajné policii poskytl vedle jiného například informace o okolnostech setkání prof. Jana Patočky s nizozemským ministrem zahraničí 1. 3. 1977. *ABS*, f. MV-TS, svazek a. č. 727074 MV.

9 Wolfgang Hanke (nar. 1928) – německý novinář. Korespondent západoněmecké televizní stanice ARD. V letech 1973–1974 rozpracováván StB v akci s krycím názvem „Sokol", 1977–1989 registrován pod krycími jmény „Sokol" a „Ganga" jako tajný spolupracovník StB. *ABS*, f. I. S-4, svazek a. č. 49960.

10 Správně Walter Biemel, na dalších místech dokumentu je chyba opravena. Walter Biemel (1918–2015) – rumunsko-německý filozof. Vystudoval filozofii, psychologii, sociologii a dějiny umění na univerzitě v Bukurešti. Od roku 1942 působil ve Freiburgu, žák Martina Heideggera. Od roku 1944 působil v Husserlově archivu v Lovani. Po válce pracoval jako zaměstnanec Husserlova archivu v Kolíně nad Rýnem. Od roku 1962 přednášel filozofii na Univerzitě Aachen a od roku 1978 na Akademii umění v Düsseldorfu. Srov. dok. č. 6.

11 NSR – Německá spolková republika (dobové označení pro Spolkovou republiku Německo).

12 KOPV – krajský odbor pasů a víz.

13 Srov. dok. č. 4.

14 Srov. dok. č. 3.

15 Egon Čierny (nar. 1944) – historik a vydavatel. Studoval FF UK v Praze. V letech 1968–1969 aktivista radikálně levicového Hnutí revoluční mládeže. V letech 1969–1972 vězněn (odsouzen k 15 měsícům odnětí svobody). V letech 1972–1989 byl StB registrován jako tajný spolupracovník pod krycími jmény „Lord" a „Titl". Podle údaje v registračním protokole StB byl agenturní svazek zničen 8. 12. 1989.

16 Srov. dok. č. 3.

17 Svatopluk Karásek (nar. 1942) – evangelický farář, písničkář a politik. Vystudoval Komenského evangelickou bohosloveckou fakultu v Praze, poté působil jako farář. Po odebrání státního souhlasu k vý-

konu duchovenské činnosti pracoval jako kastelán. V roce 1976 byl v procesu s hudebním undergroundem odsouzen k 8 měsícům odnětí svobody. V roce 1976 se stal signatářem Charty 77. V roce 1980 byl donucen v rámci akce „Asanace" k vystěhování, působil pak jako farář ve Švýcarsku. Od roku 1997 je farářem U Salvátora v Praze. V letech 2002–2006 poslanec. V letech 1974–1980 byl StB rozpracováván v akci s krycími názvy „Tomáš" a „Sutana". *ABS*, f. MV-KR, svazek a. č. 687608 MV.

18 Jana Převratská (nar. 1945) – pedagožka a zdravotní sestra. V prosinci 1976 se stala signatářkou Charty 77. V letech 1977–1982 byla StB rozpracovávána v akci „Labuť". *ABS*, f. MV-KR, a. č. 714231 MV a a. č. 723453 MV.

19 Srov. dok. č. 4.

20 Jiří Němec zadržen nebyl a pohřbu se zúčastnil.

21 Robert Horák (1921–2006) – politik a technik. V období Pražského jara byl tajemníkem Socialistické akademie. V roce 1970 byl vyloučen z KSČ. V prosinci 1976 se stal signatářem Charty 77. V letech 1970–1973 a 1974–1987 byl StB rozpracováván v akcích s krycími názvy „Věra" a „Hvězda". *ABS*, f. MV-KR, svazek a. č. 808620 MV.

22 Klement Lukeš (1926–2000) – politik a politolog. Nedostudoval Vysokou školu politických a hospodářských věd. Pracoval v aparátu KSČ. V roce 1961 byl po zásahu proti tzv. jugoslávské skupině v KSČ vězněn, poté pracoval několik let v dělnických povoláních. V roce 1973 byl z politických důvodů propuštěn z Ústavu pro výzkum veřejného mínění, poté pracoval jako domácký dělník invalidního družstva Obzor. V prosinci 1976 se stal signatářem Charty 77. V letech 1970–1989 byl StB rozpracováván v akcích s krycími názvy „Věra", „Šípek" a „Prorok". Podle údajů v registračních protokolech StB byly svazky zničeny.

23 Vratislav Brabenec (nar. 1943) – hudebník a spisovatel. Nedokončil studium na Komenského bohoslovecké fakultě v Praze, obor evangelická teologie. V letech 1972–1982 a 1997–2015 byl členem hudební skupiny The Plastic People of the Universe. V prosinci 1976 se stal signatářem Charty 77. V roce 1982 se po nátlaku StB (akce „Asanace") vystěhoval do Kanady. V letech 1976–1982 byl StB rozpracováván v akci s krycím názvem „Hudebník". *ABS*, f. MV-KR, svazek a. č. 723419 MV a a. č. 714220 MV.

24 Srov. dok. č. 3.

25 Srov. dok. č. 6.

26 Na tomto místě je připojena parafa genmjr. JUDr. Josefa Ripla.

D 6

1977, [17. březen], *Praha. – Souhrnná zpráva o opatřeních StB podniknutých v souvislosti s úmrtím a pohřbem prof. Jana Patočky, kterou vypracoval Vyhodnocovací a statisticko-evidenční odbor Správy StB Praha.*

[...][1]

ZPRÁVA
o bezpečnostních opatřeních k zajištění klidu a veřejného pořádku
v období po úmrtí prof. Jana PATOČKY.

Státobezpečnostní situace vzniklá kolem charty 77 byla v posledních dnech zkomplikována náhlým úmrtím jednoho z předních organizátorů a mluvčích této akce prof. Jana PATOČKY.

Po přijetí prof. PATOČKY holandským ministrem zahraničí[2] byla tato okolnost vyšetřována orgány Bezpečnosti, což bylo nepřátelskými živly, zejména „chartisty", zneužito k tvrzení, že Bezpečnost uspíšila nebo zavinila smrt již nemocného PATOČKY. Za pomoci zahraničních nepřátel se podařilo „chartistům" vyvolat mimořádně nebezpečnou provokační akci, směřující k diskreditaci stranických a státních orgánů nejen v očích zahraniční veřejnosti, ale také v řadách našich občanů. Smrt prof. PA-

TOČKY měla být zneužita k protestu na ohlas čs. veřejnosti, zejména kulturní fronty k celému problému charty 77.

Za této situace byl po poradě u I. náměstka MV ČSSR ustaven na Správě SNB hl. m. Prahy a Středočeského kraje operační štáb, který na svém zasedání dne 14. 3. 1977 přijal opatření k zajištění klidu a veřejného pořádku v souvislosti s úmrtím a pohřbem prof. PATOČKY. Po zhodnocení státobezpečnostní situace přijal tento štáb řadu úkolů, které byly postupně v souladu s nově získanými poznatky o úmyslech zahraničních a vnitřních nepřátel operativně doplňovány a rozšiřovány, s cílem zabránit zneužití smrti prof. PATOČKY k organizovanému protistátnímu a protispolečenskému vystoupení.

Šlo zejména o tyto hlavní úkoly:

- zaměřit síť TS S-StB a obou složek VB ke kontrole činnosti antisocialistických a pravicově oportunistických a zpolitizovaných kriminálních živlů;

- zjistit všechny okolnosti týkající se organizace pohřbu prof. PATOČKY a předem znemožnit a narušit případné zneužití této události následujícími formami:

a) urychlit uskutečnění pohřebního obřadu tak, aby nepřátelé neměli možnost vlastní organizace;

b) vhodnými TS působit v nepřátelském prostředí na uklidnění situace;

c) hlavní organizátory charty 77 kontrolovat ve spolupráci se IV. a VI. S FMV[3] a narušit jim vzájemná spojení;

d) ve spolupráci s X. S FMV izolovat v den pohřbu přední signatáře charty 77;

e) znemožnit činnost VC[4] z KS,[5] zejména novinářů;

f) provést účinná opatření na hraničních přechodech s cílem zabránit příjezdu nežádoucích VC na pohřeb prof. PATOČKY;

g) nepřipustit provokační projev při pohřebním aktu (tréning terénních motocyklů RH v blízkosti hřbitova s nasazením vrtulníku);

h) pomocí technických prostředků dokumentovat průběh a účastníky pohřbu pro další operativní nebo kontra-propagační využití;

ch) pro případ narušení klidu a veřejného pořádku připravit zásahové jednotky MS[6] VB a PP[7] VB ČSR.[8]

Tato opatření byla dne 15. 3. 1977 konkretizována rozkazem náčelníka S SNB hl. m. Prahy a Středočeského kraje č. 16 ze dne 15. 3. 1977 a na základě toho byly vypracovány dílčí plány bezpečnostních opatření jednotlivých útvarů S SNB.

V souladu se stanovenými úkoly operačního štábu bylo zajištěno konání pohřbu zesnulého na tři dny po úmrtí, tj. ve středu dne 16. 3. 1977. Současně bylo pozdrženo vydání úmrtního oznámení, čímž byla částečně znemožněna včasná informace některých domácích i zahraničních přátel prof. PATOČKY. Také zádušní mše byla oproti původnímu oznámení přeložena ze dne 18. 3. 1977 na den pohřbu.

Dne 14. 3. 1977 byl realizován plán aktivní kontroly pravicově oportunistických a antisocialistických sil za využití všech prostředků S SNB, IV. a VI. S FMV. Realizací tohoto plánu bylo postupně zjištěno, že se vyskytly anonymní telefonáty a ojedinělý leták napadající Bezpečnost za údajné zavraždění prof. PATOČKY. Hlavní organizátoři charty 77 se navzájem informovali o úmrtí PATOČKY a upřesňovali si termín pohřbu. Vzájemně se domlouvali na účasti [na] pohřbu a ujišťovali se také, že na

pohřbu budou přítomni i zástupci zahraničních agentur. Současně s tím byla získána informace, že pohřbu se zúčastní delegace profesorů z univerzity v Cáchách, kde získal PATOČKA čestný doktorát.[9]

Dne 15. 3. 1977 a 16. 3. 1977 (den pohřbu) byla uskutečněna některá bezpečnostní opatření určená dílčími plány. Podle § 19 zák. o SNB č. 40/74 Sb. bylo v průběhu opatření předvedeno a izolováno celkem 25 osob, většinou předních signatářů charty 77. Dne 15. 3. 1977 byla také orgány Správy SNB narušena schůzka nepřátelských živlů v Praze 2, Sokolská ul. 27 (OÚNZ), která měla být pietním aktem za prof. PATOČKU a byla legalizována jako seminář o psychiatrii. Schůzky se zúčastnilo 45 osob z řad „chartistů".

V průběhu těchto akcí se podařilo izolovat prakticky celý tzv. sekretariát charty 77 (Věra JIROUSOVÁ,[10] Jiří NĚMEC,[11] Libuše ŠILHÁNOVÁ, Ladislav HEJDÁNEK[12] a Petr UHL).[13]

Dne 16. 3. 1977 v 9.00 hod. byla podle plánu operačního štábu zahájena bezpečnostní opatření týkající se pohřbu prof. PATOČKY. Smuteční obřad začal v 10.00 hod. a skončil zádušní mší v 11.20 hod.

Pohřbu se zúčastnilo zhruba 900 osob, ze dvou třetin mladých lidí ve věku 18–26 let. Asi jednu třetinu účastníků tvořili lidé kolem 50–60 let. Z význačných pravicových oportunistů a signatářů charty 77 byli přítomni Pavel KOHOUT, Pavel LANDOVSKÝ, Zdeněk URBÁNEK, Otka BEDNÁŘOVÁ, Ludvík VACULÍK, Vladimír ŠKUTINA a další v celkovém počtu asi 25 osob. Šlo převážně o osoby, které nebyly zachyceny v bydlišti a nemohla být provedena jejich izolace, protože se dohodly, že se v kritickou dobu nebudou zdržovat doma, aby se vyhnuly případnému předvedení na Bezpečnost.[14]

Pohřbu se zúčastnil pracovník NSR TV Wolfgang HANKE, akreditovaný v Praze za ARD. Bylo mu zabráněno v natáčení pohřebního aktu a v uskutečnění interwievu [!] s některými účastníky pohřbu. Mezi účastníky pohřbu se vyskytl též italský státní příslušník Bruno BUCIARELLI, který se pokoušel průběh pohřbu fotografovat. V současné době je zjišťován důvod jeho pobytu v Praze. Exponovaný film mu byl odebrán stejně jako dalším 16 osobám, které na pohřbu fotografovaly.

V důsledku opatření provedeného na hraničních přechodech, byl zachycen příjezd NSR státního příslušníka Waltera BIENELA,[15] prof. v Düsseldorfu, působícího na univerzitě v Cáchách, který dne 15. 3. 1977 přicestoval do Prahy, aby se zúčastnil pohřbu. BIEMEL je z minulosti znám jako osoba sympatizující s „chartisty". Jeho pobyt v ČSSR byl pohovorem na KOPV ukončen a jmenovaný dne 16. 3. 1977 v 11.00 hod. opustil ČSSR. Pohřbu prof. PATOČKY se nezúčastnil.

V průběhu pohřbu byl v blízkosti hřbitova uskutečněn tréning terénních motocyklů RH Praha a do akce byl nasazen vrtulník s cílem narušení případného provokačního projevu. Současně byl průběh pohřbu pomocí technických prostředků dokumentován. Získané materiály budou postupně vyhodnoceny a operativně, případně i kontrapropagačně využity.

Informace získané po pohřbu signalizují, že „chartisté" nemají v současné době přehled o situaci. Nejsou si jisti, zda budou bezpečnostní akce pokračovat a v jakém rozsahu. Představitelé charty 77 okamžitě hlásí každé zadržení a předvedení na Bezpečnost Karlu KYNCLOVI,[16] Karlu BARTOŠKOVI[17] a Otce BEDNÁŘOVÉ, kteří tyto

informace předávají do zahraničí Luďku PACHMANOVI.[18] Karel BARTOŠEK mimo to předává zprávy týkající se charty 77 agentuře AFP. Zmíněný Karel KYNCL informoval také již 16. 3. 1977 telefonicky o průběhu pohřbu prof. Františka JANOUCHA,[19] žijícího nyní ve Švédsku.

Zásahem Bezpečnosti jsou „chartisté" znepokojeni. Zejména je udivuje, že se Bezpečnosti podařilo paralyzovat činnost tzv. sekretariátu charty 77 (Věra JIROUSOVÁ, Libuše ŠILHÁNOVÁ, Ladislav HEJDÁNEK a Petr UHL), protože tím bylo podle jejich soudu zabráněno širší a účinnější akci.

V současné době čekají představitelé antisocialistických elementů a pravice, zejména „chartisté" na uklidnění situace a připravují k činnosti tzv. druhou garnituru, která nebyla zasažena a kompromitována bezpečnostními opatřeními.

Přes rozsáhlá opatření se pohřbu prof. PATOČKY zúčastnilo značné množství osob, což svědčí o dobré organizaci této akce ze strany „signatářů". Zajímavá je velká účast mládeže typu HIPPIES, což znovu potvrzuje angažovanou činnost UHLA, JIROUSOVÉ a NĚMCE v prostředí mládežnických hudebních skupin jako jsou PLASTIC PEOPLE[20] apod.

Získané zkušenosti a ohlasy k úmrtí a pohřbu prof. PATOČKY potvrzují, že charta 77 má v nepřátelském prostředí stále svou účinnost a že se stává postupně sjednocujícím činitelem všech sil, které stojí v opozici proti současnému stranickému a vládnímu vedení.

ABS, f. B 1/2, inv. j. 85, 6 stran A4 strojopisu, čistopis.

1 Vlevo je rukou napsáno číslo jednací „OS-0017/VSEO/77". Uprostřed je otištěno červené razítko „KS SNB – Správa StB Praha, Došlo 18. III. 1977, Čj.: OS-0021/02-77, Přílohy: 0". Rukou je připsána poznámka „Sběrač 46". Připojeny jsou tři nečitelné parafy.

2 Max van der Stoel (1924–2011) – nizozemský politik a diplomat. V letech 1973–1977 a 1981–1982 ministr zahraničí. Dne 1. 3. 1977 se jako první západní diplomat sešel při návštěvě Československa s mluvčím Charty 77. V letech 1993–2001 byl vysokým komisařem pro národnostní menšiny v Organizaci pro bezpečnost a spolupráci v Evropě.

3 VI. správa FMV – krycí název pro Správu zpravodajské techniky.

4 VC – vízoví cizinci.

5 KS – kapitalistické státy.

6 MS – městská správa.

7 PP – pohotovostní pluk.

8 Srov. dok. č. 1–5.

9 Srov. dok. č. 3.

10 Srov. dok. č. 1–5.

11 Jiří Němec zadržen nebyl a pohřbu se zúčastnil. Srov. dok. č. 5.

12 Srov. dok. č. 1, 3 a 4.

13 Petr Uhl (nar. 1941) – učitel a novinář. Vystudoval ČVUT, poté pracoval jako technik a úředník. Od roku 1966 učil na strojní průmyslové škole. V letech 1968–1969 působil v levicově radikálním opozičním Hnutí revoluční mládeže. Za tyto aktivity byl v letech 1969–1973 vězněn (odsouzen k 4 letům odnětí svobody). Po propuštění pracoval jako projektant a strojník. V prosinci 1976 se stal signatářem Charty 77. V roce 1978 spoluzakladatel VONS. Vydavatel samizdatového časopisu *Informace o Chartě 77*. V letech 1979–1984 byl vězněn po odsouzení v procesu s členy VONS. Poté pracoval do roku 1989 jako strojník a topič. V roce 1988 spoluzakladatel Východoevropské informační agentury (VIA). V letech 1990–1992 generální ředitel ČTK a poslanec FS ČSFR. V letech 1973–1989 byl StB rozpracováván v akci s krycím názvem „Skupina II.". Podle údaje v registračním protokole svazků StB byl spis nepřátelské osoby zničen 8. 12. 1989.

14 Srov. dok. č. 5.

15 Správně Walter Biemel. Na dalším místě dokumentu je chyba opravena. Srov. dok. č. 5.

16 Karel Kyncl (1927–1997) – novinář. V letech 1945–1969 člen KSČ. Působil v Armádním rozhlase, poté v Československém rozhlase, v letech 1962–1965 jako korespondent v USA. V letech 1968–1969 člen Městského výboru KSČ v Praze. V letech 1968–1969 pracoval v Československé televizi. Z politických důvodů byl propuštěn ze zaměstnání. Po podepsání petice *Deset bodů* v srpnu 1969 byl 20 měsíců vězněn. Pracoval v nekvalifikovaných zaměstnáních, překládal pod cizími jmény. V prosinci 1976 se stal signatářem Charty 77. V roce 1983 se po nátlaku StB (akce „Asanace") s rodinou vystěhoval do Velké Británie, kde pracoval jako redaktor měsíčníku *Index on Censorship*. Založil *Videomagazín*, který zasílal do Československa. V šedesátých letech byl registrován ZS GŠ pod krycím jménem „Dramatik" jako tajný spolupracovník. *ABS*, f. ZSGŠ/ČSLA, svazek a. č. 1490. V letech 1970–1984 byl StB rozpracováván v akci s krycími názvy „Kecal" a „Hlasatel". *ABS*, f. MV-KR, svazek a. č. 760486 MV.

17 Karel Bartošek (1930–2004) – historik a překladatel. Vystudoval historii na FF UK v Praze. Zpočátku byl ortodoxním komunistou. V letech 1960–1970 zaměstnán v Historickém ústavu ČSAV. Za svoje angažmá v období Pražského jara byl vyloučen v roce 1970 z KSČ. Pracoval pak jako pomocný dělník. V roce 1972 byl půl roku z politických důvodů vězněn. V prosinci 1976 se stal signatářem Charty 77. V roce 1982 mu bylo umožněno odjet do Francie, o rok později byl zbaven československého občanství. V Paříži pracoval do roku 1996 jako vědecký pracovník Ústavu pro soudobé dějiny. Spoluautor *Černé knihy komunismu* (1997). V letech 1970–1983 byl StB rozpracováván v akci s krycím názvem „Oportunista". V archivu se dochoval pouze spis nepřátelské osoby z let 1978–1983. *ABS*, f. MV-KR, svazek a. č. 726231 MV.

18 Luděk Pachman (1923–2004) – šachista, publicista a politik. Šachový velmistr, osmkrát reprezentoval Československo na šachových olympiádách. V letech 1959–1967 působil jako redaktor *Československého sportu*. Po podepsání petice *Deset bodů* v srpnu 1969 byl opakovaně vězněn. V roce 1972 se vystěhoval do SRN, kterou v roce 1976 reprezentoval na šachové olympiádě. Opustil původní komunistické přesvědčení, angažoval se v německé CDU, po roce 1989 pak v KDU-ČSL. Pod krycím jménem „Pravda" byl v letech 1963–1964 registrován jako tajný spolupracovník StB. *ABS*, f. MV-TS, svazek a. č. 586492 MV. V letech 1969–1988 byl StB rozpracováván v akci s krycím názvem „Velmistr". *ABS*, f. MV-KR, svazek a. č. 829175 MV.

19 František Janouch (1931) – jaderný fyzik a publicista. Vystudoval Fyzikální fakultu Leningradské univerzity, poté pokračoval aspiranturou a disertací na Lomonosově univerzitě v Moskvě. Po návratu do Československa byl vedoucím oddělení teoretické jaderné fyziky v Ústavu jaderné fyziky v Řeži, předsedou tamní organizace KSČ a docentem na MFF UK v Praze. V roce 1970 byl z politických důvodů propuštěn. V roce 1974 odjel do zahraničí, usadil se ve Švédsku a přednášel na univerzitách. V roce 1978 ve Stockholmu spoluzaložil Nadaci Charty 77. V letech 1969–1989 byl StB rozpracováván v akci s krycím názvem „Cestovatel". Podle údaje v registračním protokole StB byl osobní svazek zničen 8. 12. 1989.

20 Správně The Plastic People of the Universe.

Fotografie prof. Jana Patočky, kterou používali příslušníci StB v roce 1977 pro jeho identifikaci při sledování

Zdroj: ABS

J A N P A T O Č K A

"Avšak já jsem byl, jak se ukáže, po celý svůj
život takový : i na veřejnosti, jestliže jsem
byl někdy nějak činný, a právě tak i v soukromí,
že jsem nikdy nikoho v ničem neposlouchal proti
právu..."

Platón: Obrana Sókrata

Dne 13.března 1977 zemřel Jan Patočka, člověk velký duchem,občan velký svou statečností.

Narodil se 1.června 1907 v Turnově. Od r.1926 do r.1932 studoval nejprve na Filosofické fakultě Univerzity Karlovy, potom na pařížské Sorbonně a nakonec znovu na Université Karlově. Po obhájení disertační práce "Přirozený svět jako filosofický problém" je promován na doktora filosofie. Následující dvě léta tráví jako stipendista na německých universitách, kdebyl zvláště ve styku s Husserlem, jehož fenomenologické práce určily jednu ze základních linek Patočkovy filosofické orientace. Od r.1934 do r.1944 byl profesorem na pražských gymnáziích. V této době se stává tajemníkem časopisu philosophique de Prague /1935/, kolem něhož se soustřeďují uprchlíci z fašistického Německa , a tajemníkem Jednoty filosofické /1936/. R.1937 habilitoval se na Filosofické fakultě Univerzity Karlovy spisem "Přirozený svět jako filosofický problém". Jeho působení jako vysokoškolského učitele přerušila okupace. V r.1939 dokazuje Patočka /viz "Česká vzdělanost v Evropě"/, že náš duchovní život nebyl odnože německého kmene, nýbrž musel vlastního úsilí o pronikání v Evropě o vlastní duši. Svéprávnost a světovou orientaci české kultury dokazuje na své máchovské studii "Symbol země u K.H.Máchy". Snaží se též objasnit /"Dvojí rozum v německém osvícenství"/ filosofické kořeny onoho nepochopitelného výpadu národa z náruči duchovně renomovaného, totiž kořeny romanticko-mystický a iracionálně laděné nacionalné socialistické ideologie, odhalit, odkud se tu vzala, kde jsou myšlenkové rozcestí, která otevřela cesty ta v bludné a zrádné. V době nejriskantnější uveřejňuje jako člen redakčního kruhu České mysli zprávu o úmrtí profesora filosofie J.Lvrdého, který zemřel dne 13.března 1942 v nacistickém koncentračním táboře. Patočka pomáhá rodinám zatčených a na konci války opouští místo středoškolského profesora na malostranském gymnasiu, když byl nasazen jako dělník - tunelář.

Po skončení okupace opět působí na filosofických fakultách v Praze a v Brně. Od r.1946 je mimořádným členem Královské české společnosti nauk. Po r.1946 je ze svého učitelského místa na universitě propuštěn a zaměstnán v knihovně stavebního ústavu a od r.1954 v Pedagogickém ústavu. V r.1958 přechází do Filosofického ústavu ČSAV. V r.1964 se stal členem Institut International de Philosophie v Paříži. V r.1967 získal titul doktora věd na základě obhajoby práce "Aristotelés, jeho předchůdci a dědicové". V r.1968 se opět vrací jako profesor filosofie na Univerzitu Karlovu.Roku 1972 mu byl udělen titul dr.h.c. Vyučoval na Vysoké škole technickému v Náchodě. Téhož roku je opět - po třetí - nucen odejít z místa vysokoškolského učitele, tentokrát do penze.

Ve své obsáhlé publikační činnosti doma i v zahraničí, a to českojazyčné i knižní, ústní i rukopisné v jazyce českém, slovenském, polském, německém a francouzském byl nejen pouhým předčitačem a předkladačem filosofie, ale filosofem. Významná byla jeho orientace na dějiny filosofie a na velké osobnosti duchovních dějin mimořádná a přitom osobitá. Svým rozsahem a hloubkou jsou v české literatuře jedinečné jeho práce z antické filosofie, významné jsou jeho studie hegelovské, kantovské, cartesiánské, fenomenologické a další. Nelze se přitom nezmínit o jeho hlubokém zájmu o duchovní dějiny české: zde třeba především upozornit na jeho nezpochybnitelně uznávané zásluhy o komeniologická bádání.

Patočka podřizoval veškerou šťastnost národu celku. Je třeba, připomínal mnohokrát, sledovat nejen a vé národní cíle, a le své evropské a obecně lidské poslání, třebaže v tomto zápase by li často obětování naši nejlepší a nejnadanější představitelé; je třeba měřit své domácí problémy svými a ni oli provinciálními kriterii. Patočka je jedním z mužů, v nichž do našeho prostředí vstoupil svět, a to nejen ve/s smyslu světové úrovně odborné, ale ve smyslu světových měřítek. Je vždy pro překrok

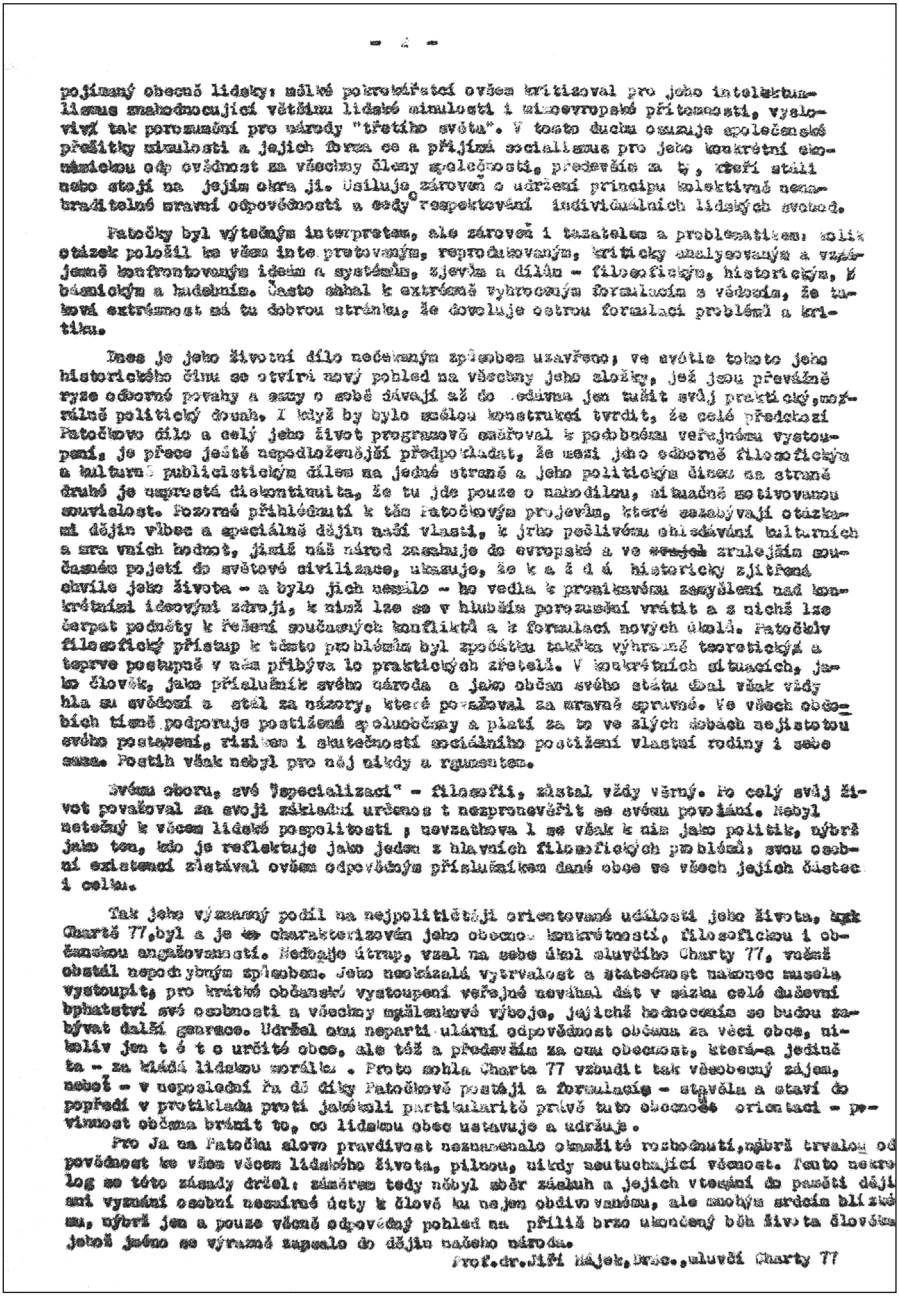

- 4 -

pojímaný obecně lidsky: málké pokrokářství ovšem kritizoval pro jeho intelektualismus znehodnocující většinu lidské minulosti i středověkou přítomnosti, vyslovil tak porozumění pro národy "třetího světa". V tomto duchu oceňuje společenské přežitky minulosti a jejich formy se a přijímá socialismus pro jeho konkrétní ekonomickou odp ovědnost za všechny členy společnosti, především za ty, kteří stáli nebo stojí na jejím okraji. Usiluje zároveň o udržení principu kolektivní nenahraditelné mravní odpovědnosti a vždy respektování individuálních lidských svobod.

Patočky byl výtečným interpretem, ale zároveň i tazatelem a problematikem: nikdy otázek položil ke všem interpretovaným, reprodukovaným, kriticky analysovaným a vzájemně konfrontovaným idejím a systémům, zjevům a dílům - filosofickým, historickým, básnickým a hudebním. Často sáhal k extrémně vyhroceným formulacím s vědomím, že takové extrémnost má tu dobrou stránku, že dovoluje ostrou formulaci problémů a kritiku.

Dnes je jeho životní dílo neočekávaným způsobem uzavřeno; ve světle tohoto jeho historického činu se otvírá nový pohled na všechny jeho složky, jež jsou převážně ryze odborné povahy a mezi o sobě dávají až dosud jen tušit svůj praktický, možnálně politický dosah. I když by bylo snadno konstruktivní tvrdit, že celé předchozí Patočkovo dílo a celý jeho život programově směřoval k podobnému veřejnému vystoupení, je přece ještě nepodloženější předpokládat, že mezi jeho odborně filosofickým a kulturně publicistickým dílem na jedné straně a jeho politickým činem na straně druhé je nepřerušitelná diskontinuita, že tu jde pouze o náhodilou, mimořádně motivovanou souvislost. Pozorná přihlédnutí k těm Patočkovým projevům, které zasahují otázkami dějin vůbec a speciálně dějin naší vlasti, k jeho pečlivému ohledávání kulturních a mravních hodnot, jimiž náš národ zasahuje do evropské a ve svých zralejších součástí do světové civilizace, ukazuje, že k a ž d á historicky zjitřená chvíle jeho života - a bylo jich nemálo - ho vedla k prohloubenému zamyšlení nad konkrétními ideovými zdroji, k nimž lze se v hlubším porozumění vrátit a z nichž lze čerpat podněty k řešení současných konfliktů a k formulaci nových úkolů. Patočkův filosofický přístup k těmto problémům byl zpočátku takřka výhradně teoretický a teprve postupně v něm přibývá to praktických zřetelů. V konkrétních situacích, jako člověk, jako příslušník svého národa a jako občan svého státu čnal však vždy hla su svědomí a stál za názory, které považoval za mravně správné. Ve všech obtížích tíseň podporuje postižená společnými a platí za to ve zlých dobách nejistotou svého postavení, rizikem i skutečností sociálního postižení vlastní rodiny i sebe sama. Postih však nebyl pro něj nikdy argumentem.

Svému oboru, své "specializaci" - filosofii, zůstal vždy věrný. Po celý svůj život považoval za svoji základní určenost t nezpronevěřit se svému povolání. Nebyl netečný k věcem lidské pospolitosti ; nevzathova l se však k nim jako politik, nýbrž jako ten, kdo je reflektuje jako jeden z hlavních filosofických problémů, svou osobní existencí zůstával ovšem odpovědným příslušníkem dané obce ve všech jejích částech i celku.

Tak jeho významný podíl na nejpolitičtěji orientované události jeho života, mluvčí Charty 77, byl a je ze charakterizován jeho obecnou konkrétností, filosofickou i občanskou angažovaností. Nedbaje útrap, vzal na sebe úkol mluvčího Charty 77, vážně obstál nepochybným způsobem. Jeho neochvějná vytrvalost a statečnost nakonec musela vystoupit, pro krátký občanský vystoupení veřejné neváhal dát v sázku celé duševní bohatství své osobnosti a všechny myšlenkové výboje, jejichž hodnocením se budou zabývat další generace. Udržel onu neparti ulární odpovědnost občana za věci obce, nikoliv jen t é t o určité obce, ale též a především za onu obecnost, která-a jediné ta - za kládá lidskou morálku . Proto mohla Charta 77 vzbudit tak všeobecný zájem, neboť - v nepolední řa dě díky Patočkově postoji a formulaci - stavěla a staví do popředí v protikladu proti jakékoli partikularitě právě tuto obecnost orientaci - povinnost občana brát to, co lidskou obec ustavuje a udržuje.

Pro Ja na Patočku slovo pravdivost neznamenalo okamžité rozhodnutí, nýbrž trvalou od povědnost ke všem věcem lidského života, pilnou, nikdy neutuchající včetnost. Tento nekrolog se této zásady držel: záměrem tedy nebyl sběr zásluh a jejich vtesání do pamětí dějiny vyznání osobní nesmírné úcty k člově ku nejen obdivovanému, ale mnohým srdcím blízkému, nýbrž jen a pouze včasné odpovědný pohled na přiliš brzo ukončený běh života člověka, jehož jméno se výrazně zapsalo do dějin našeho národa.

Prof.dr.Jiří Hájek,Drsc.,mluvčí Charty 77

Samizdatový nekrolog k úmrtí prof. Jana Patočky, který napsal jeho žák PhDr. Jaroslav Kohout a podepsal mluvčí Charty 77 prof. Jiří Hájek *Zdroj: Libri prohibiti*

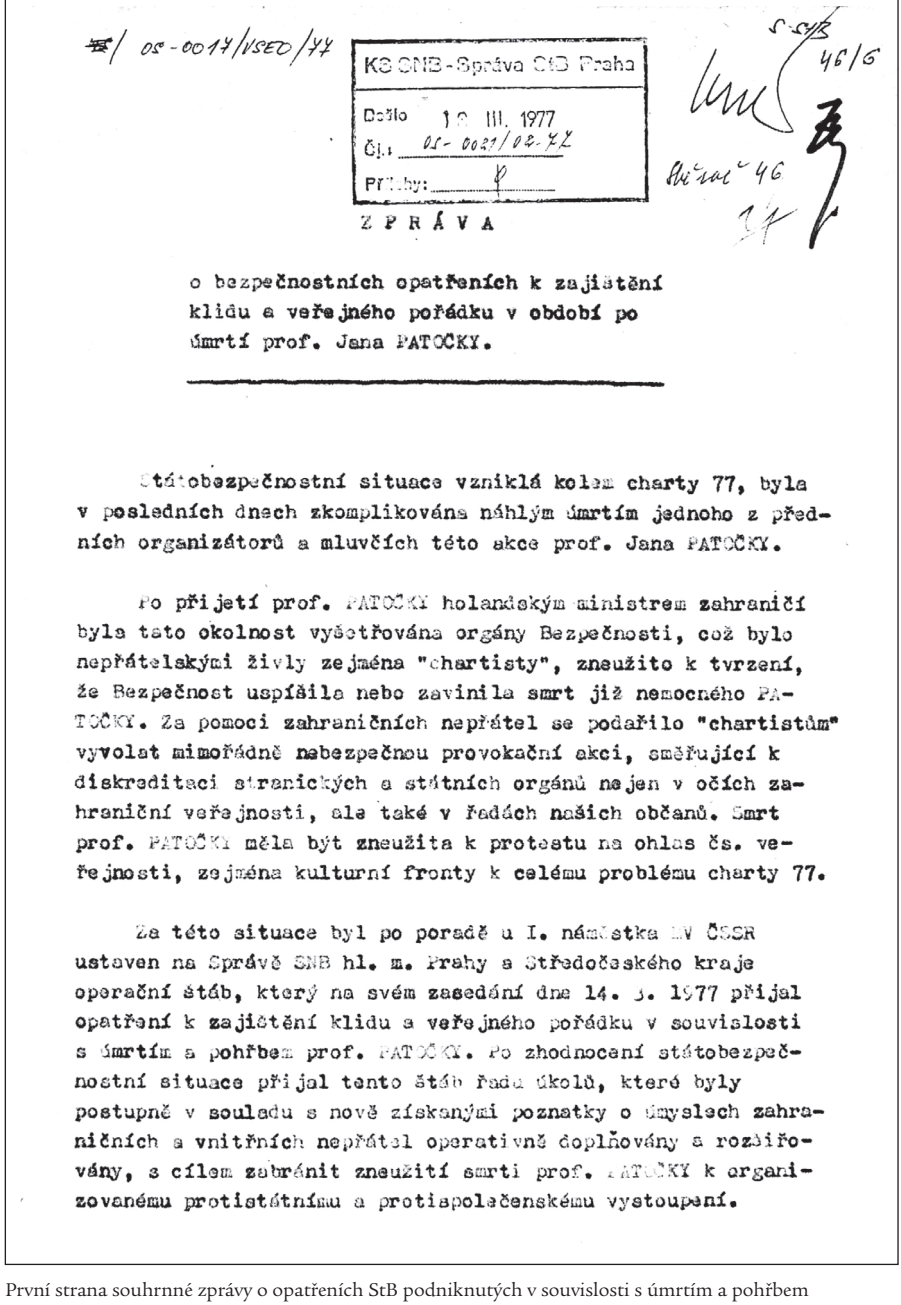

/ 05-0014/VSEO/77

KS ČNB-Správa StB Praha
Došlo 10. III. 1977
Čj.: 05-0021/02-ZZ
Přílohy: 9

S-47B 46/G
Běžal 46

ZPRÁVA

o bezpečnostních opatřeních k zajištění klidu a veřejného pořádku v období po úmrtí prof. Jana PATOČKY.

Státobezpečnostní situace vzniklá kolem charty 77, byla v posledních dnech zkomplikována náhlým úmrtím jednoho z předních organizátorů a mluvčích této akce prof. Jana PATOČKY.

Po přijetí prof. PATOČKY holandským ministrem zahraničí byla tato okolnost vyšetřována orgány Bezpečnosti, což bylo nepřátelskými živly zejména "chartisty", zneužito k tvrzení, že Bezpečnost uspíšila nebo zavinila smrt již nemocného PATOČKY. Za pomoci zahraničních nepřátel se podařilo "chartistům" vyvolat mimořádně nebezpečnou provokační akci, směřující k diskreditaci stranických a státních orgánů nejen v očích zahraniční veřejnosti, ale také v řadách našich občanů. Smrt prof. PATOČKY měla být zneužita k protestu na ohlas čs. veřejnosti, zejména kulturní fronty k celému problému charty 77.

Za této situace byl po poradě u I. náměstka MV ČSSR ustaven na Správě SNB hl. m. Prahy a Středočeského kraje operační štáb, který na svém zasedání dne 14. 3. 1977 přijal opatření k zajištění klidu a veřejného pořádku v souvislosti s úmrtím a pohřbem prof. PATOČKY. Po zhodnocení státobezpečnostní situace přijal tento štáb řadu úkolů, které byly postupně v souladu s nově získanými poznatky o úmyslech zahraničních a vnitřních nepřátel operativně doplňovány a rozšiřovány, s cílem zabránit zneužití smrti prof. PATOČKY k organizovanému protistátnímu a protispolečenskému vystoupení.

První strana souhrnné zprávy o opatřeních StB podniknutých v souvislosti s úmrtím a pohřbem prof. Jana Patočky *Zdroj: ABS, f. B 1/2, inv. j. 85*

4

Akce - KANÁL 5 - sledování. Praha dně 16.3.1977

Zjišťování styků,kteří se zúčastnili jeho pohřbu.

V 11,45 hodin bylo započato se zachytáváním v prostoru kláštera " MARKÉTA "

V 12,30 hodin byli zachyceni dva mladí muži jak odcházejí po ul. Bělohorské,Vypich,a dále směrem na Bílou horu.Zde zastavili auto Š 1203 valník.Do tohoto nasedli na valník a odejeli po výpadové silnici směrem na Karlovy Vary,kde za obcí

V 13.00 hodin Hostivice byli zastaveni a perlustrování příslušníkem VB. / U 71,76,78,64 /

V uvedených mužích byli perlustrací zjištěni :

B ř e z i n a Aleš nar.12.7.1948
bytem Praha 4 Michelská
zaměstnám OÚNZ Praha 7 Dukelských hrdinů

H r a b i n a Jan nar.1.1.1954 Praha 5 Malátova 1
zaměstnán TOMOS Přha 1 Na Příkopech 6

Dále bylo příslušníkem VB zjištěno,že ve voze jsou ještě dva stopaři, kteří byli v Praze od neděle,přenocovali u nějakého "Muzikanta " a rovněž se zúčastnili pohřbu.

H o r á k Jiří nar.17.8.1952 v Karlových Varech,Východní 1
zaměstnán Raj Sokolovo.

K o ř í n á ř Luboš nar.27.8.54 Stráž nad Ohří
zaměstnán Zelenina Doubí okr.Karlovy Vary.

Jeden ze záznamů IV. správy FMV o sledování účastníků pohřbu prof. Jana Patočky
Zdroj: ABS, f. MV-SL, svazek „Kanál-5“

Fotografie pořízené StB při sledování účastníků pohřbu prof. Jana Patočky
Zdroj: ABS, f. MV-SL, svazek „Kanál-5“

Pohřeb prof. Jana Patočky začal 16. března 1977 v hřbitovní kapli

Foto: Ondřej Němec

Na snímku z pohřbu prof. Jana Patočky jsou vpravo zachyceni dva příslušníci StB

Foto: Ondřej Němec

Před rakví prof. Patočky stojí zleva Jan Patočka mladší, Ivan Vojtěch, Františka Sokolová a Jan Sokol
Foto: Ondřej Němec

P. František Jedlička, který jako tajný spolupracovník „Adam“ také plnil úkoly uložené Státní bezpečností
Foto: Ondřej Němec

I. správa FMV
5. odbor

V Praze dne 17. března 1977

Z Á Z N A M .

V souvislosti s připravovaným pohřbem prof. PATOČKY bylo přes TS ADAMA zajištěno, aby obřad neprováděl duchovní KÁRA a tento provedl sám spolupracovník ADAM. K nerušenému průběhu pohřebního aktu byl spolupracovník úkolován aby osobně vešel v jednání s rodinou SOKOLOVÝCH a tyto přiměl, aby pohřeb a zádušní mše se konaly v jeden den a u jmenovaných zabezpečil, aby při pohřbu nehovořila žádná civilní osoba a přislíbil rodině pozůstalých, jestliže si to budou přát, poděkuje přítomným sám.

Dále byl spolupracovník úkolován, aby odmítl jakoukoliv účast dalších církevních osob a smuteční obřad omezil jen na nejnutnější úkony.

Uložené úkoly spolupracovník splnil beze zbytku při jednání s rodinou SOKOLOVÝCH tato podle sdělení pramene s uspokojením přijala, že celého aktu se ujme náš spolupracovník, a to i vzhledem k jeho církevnímu postavení a jeho vážnosti. V plném rozsahu přistoupili na návrhy našeho spolupracovníka.

K pohřbu prof. PATOČKY pramen sdělil, že smutečního obřadu bylo přítomno cca 500 osob z velké části mladší generace. Akt proběhl pokud to církevní předpisy dovolují bez zbytečných ceremonií. Pramenu na základě našeho požadavku neasistoval jeho výpomocný duchovní, k tomuto účelu využil

178

- 2 -

místního hrobníka. Po dobu přítomnosti pramene nad hrobem PATOČKY nikdo nehovořil a pohřeb se odbyl i bez církevní hudby. Na základě dohody spolupracovníka s rodinou SOKOLOVÝCH na závěr sám poděkoval pozůstalým.

Zádušní mše se konala v místním kostele bezprostředně po obřadu na hřbitově a tohoto se zúčastnilo přibližně 350 osob. Pohřební obřad včetně zádušní mše proběhl podle informace spolupracovníka bez jakýchkoliv rušivých jevů. Ze známých osob se pramen setkal pouze s faráři ŽILINSKÝM DIVIŠEM a Dr. ZVĚŘINOU, kteří byli přítomni v civilu. U hrobu si pramen povšiml, že mimo jiné byl zde položen věnec od žáků PATOČKY a Westfálské vysoké školy technické v NSR.

Při rozhovoru s pozůstalými pramen zjistil, že Jan SOKOL obviňuje pohřební službu za nedbalou organizaci pohřbu, která vyvolala určité zmatky nesprávnými údaji na parte. SOKOLOVÁ k tomuto dodala, že i zahraniční rozhlas původně ohlásil pohřeb PATOČKY na čtvrtek, což zapříčinilo, že řada hostů ze zahraničí se nemohla dostavit včas.

Dále spolupracovník upozornil, že před pohřbem byla prováděna na hřbitově exhumace jiného hrobu a k tomuto účelu byla přivezena prázdná rakev k uložení ostatků. Tato skutečnost vyvolala zřejmě nejasnosti a z tohoto důvodu se do mírnice dostavil příslušník VB, který ověřoval jestli PATOČka je skutečně v rakvi, která bude ukládána do hrobu.

Vzhledem k tomu, že SOKOLOVI původně požadovali uskutečnit zádušní mši v pátek v 15.oo hod. a podle parte má být uskutečněna v 18.oo hodin, bylo se spolupracovníkem z preventivních důvodů dohodnuto, že kostel ponechá uzavřen až do 17.oo hodin poté provede řádné bohoslužby a v 18.3o hodin kostel znovu uzamkne.

Náčelník 1. oddělení 5. odboru
kpt. SÁMEK v.r.

Zpráva náčelníka 1. oddělení 5. odboru X. správy FMV kpt. Josefa Sámka o činnosti tajného spolupracovníka StB Františka Jedličky (krycí jméno „Adam“) při pohřbu prof. Jana Patočky

Zdroj: ABS, f. MV-TS, svazek a. č. 750485 MV